

कुष्ठरोग कार्यक्रम संचालन निर्देशिका

२०७३

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग

कुष्ठरोग नियन्त्रण महाशाखा

टेकु, काठमाडौं

फोन ८२६२ ००९ फ्याक्स ८२८८ ५३५

E-mail: leprosycontrol@gmail.com, lcd@mohp.gov.np

Website: www.lcd.gov.np

कुष्ठरोग कार्यक्रम संचालन निर्देशिका क्षेत्रीय स्तर-२०७३

कुष्ठरोग निवारणको स्थितीलाई दिगो राख्दै सेवालाई गुणस्तरीय एवं सर्व सुलभ तथा सवैको पहुँच योग्य बनाई यसको समस्यालाई थप न्यूनीकरण गर्नको लागि क्षेत्रीय स्तरबाट संचालन गरिने कार्यक्रम संचालन निर्देशिका निम्नानुसार रहेको छ ।

१) विश्व कुष्ठरोग दिवस मनाउने

उद्देश्य:

- समुदायमा कुष्ठरोग बारे चेतना बृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय राजनीतिकर्मी तथा सरोकारवालाहरुबाट कुष्ठरोग रोकथाम, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको लागि प्रतिवद्धता बढाउने ।

बिधि :

- क्षेत्र स्थित कुष्ठरोगसँग सम्बन्धित संघसंस्था, सरकारी निकायहरु सँग तयारी बैठक गरी कार्ययोजना बनाई कुष्ठरोग दिवस मनाउने ।
- दिवस मनाउन र प्रचारप्रसारको लागि उपलब्ध श्रोत अनुसारका सञ्चार सामाग्रीहरु तयार पार्ने ।
- च्याली, पत्रकार अन्तरक्रिया, कुष्ठरोग सम्बन्धि सांस्कृतिक कार्यक्रम, चित्रकला प्रदर्शनी, वादविवाद, हाजिरीजवाफ आदि ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- कुष्ठरोग सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुने
- शुरु कै अवस्थामा रोग निदानमा टेवा पुग्ने

बजेट बाँडफाँड : उपलब्ध बजेट अनुसार प्रचलित आर्थिक ऐन नियमको अधिनमा रही खर्च गर्ने ।

२) अपाङ्गता बचावट (POID) सेवा सुदृढीकरण

उद्देश्य:

- कुष्ठरोगका विरामीहरुलाई रोगका कारण हुन सक्ने अपाङ्गताबाट बचावट गर्न पायक पर्ने स्थानमा अपाङ्गता बचावट सेवा संचालन तथा सुदृढीकरण गर्ने ।

बिधि :

- बढी भन्दा बढी कुष्ठरोग प्रभावितहरुलाई सेवा दिने गरी अपाङ्गता बचावट (POID) सेवा केन्द्रको छनौट गर्ने ।
- छनौट भएका स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वयं हेरचाह समुहलाई अभिमुखिकरण गर्ने ।
- अपाङ्गता बचावट सेवा संचालनका लागि आवश्यक सामग्री(बाटा, बाल्टीन, फुट स्टेण्ड आदि) उपलब्ध गराउने ।
- हाल संचालनमा आई रहेका अपाङ्गता बचावट सेवा केन्द्रहरुलाई अभिमुखिकरण तथा पुर्नर्ताजगी गर्ने ।
- हाल संचालनमा आएका तथा नयाँ स्थापना भएका अपाङ्गता बचावट सेवा केन्द्रहरुलाई नियमित अनुगमन गर्ने।

अपेक्षित प्रतिफल:

- कुष्ठ प्रभावितहरुले स्थानीय स्तरमा समय मै उपचार सेवा पाई थप अपाङ्गता हुनबाट बच्नेछन् ।
- कुष्ठरोगको कारण हुने असमर्थताको समस्या क्रमिक रुपले न्यून हुँदै जाने ।

बजेट बाँडफाँड

- अभिमुखिकरण ४०,०००।- (अनुसुची १ अनुसार)
- सहयोगी सामग्री खरिद..... २०,०००।- (आर्थिक ऐन नियमानुसार)
- अनुगमन..... ४०,०००।- (भ्रमण खर्च नियमावली अनुसार)

जम्मा १,०००००।-

३) महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई अपाङ्गता पहिचान तथा परामर्श र रिफरल सम्बन्धी तालिम

उद्देश्य:

- अपाङ्गता बाट बचावट गर्न शरीरका एक वा धेरै प्रणालीलाई असर पर्ने गरी चोटपटक लागेकालाई आपतकालिन उपचार व्यवस्थापनको लागि प्रेषण प्रणाली सृष्ट गर्न ।
- अपाङ्गता बाट बचावट गर्न शरीरका एक वा धेरै प्रणालीलाई असर पर्ने गरी चोटपटक बाट भएको अपाङ्गता पहिचान गरि समय मै प्रेषण गर्न महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई सक्षम बनाउने ।

विधि:

- अपाङ्गता पहिचान तथा परामर्श सम्बन्धी तालिम संचालन गर्न जिल्ला छनौट गर्ने ।
- अपाङ्गता पहिचान तथा परामर्श सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न क्षेत्रीय स्तरमा प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम संचालन गर्ने ।
- जिल्ला तहमा जिल्ला क्षय कुष्ठ अधिकृत सुपरभाइजरले कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने स्वास्थ्य संस्था छनौट गर्ने।
- प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम प्राप्त गरेका क्षय कुष्ठ अधिकृत/सुपरभाइजर वा स्वास्थ्यकर्मीले स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखहरुलाई अभिमुखीकरण तालिम संचालन गर्ने ।
- छनौट भएका स्वास्थ्य संस्थाका दक्ष तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीहरुले म.स्वा.स्वयं.से. हरुका लागी सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा अपाङ्गता सम्बन्धी ३ दिने अभिमुखीकरण तालिम संचालन गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- अपाङ्गता भएका विरामीहरु पहिचान गरी समय मै स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नेछ ।
- समय मै उपचार व्यवस्थापन हुने भएकोले प्रभावितहरु उपचार सेवा पाई थप अपाङ्गता हुनबाट बच्नेछन् तथा विद्यमान असमर्थता समस्या क्रमिक रुपले सुधार हुदै जानेछ ।

बजेट बाँडफाड: अनुसुची १ अनुसार

४) चौमासिक कार्य प्रगति समिक्षा: क्षेत्रीय स्तर

उद्देश्य:

- राष्ट्रिय कुष्ठरोग कार्यक्रम तर्फ संचालित विभिन्न सूचकहरुका वारेमा भए गरेका कार्य प्रगतिको समिक्षा तथा आवधिक अनुगमन र सो को आधारमा समय मै समस्या तथा कमी कमजोरीहरुलाई निराकरण गर्ने ।
- गुण स्तरिय उपचार सेवा तथा लक्ष्य अनुसारको प्रगति हांसिल गर्नमा सघाउ पुर्याउने ।

विधि:

- समिक्षा प्रत्येक चार चार महिनामा क्षेत्रीय निर्देशकको अध्यक्षतामा संचालन गर्ने ।
- समिक्षामा क्षेत्रको रोग नियन्त्रण सम्वन्धी तोकिएको अधिकृत, शाखा प्रमुख, क्षेत्रीय तथ्यांक अधिकृत, क्षेत्र अन्तर्गतका क्षय । कुष्ठ अधिकृत, सहायक नभएका जिल्लामा कुष्ठरोग कार्यक्रम हेर्ने जिल्ला फोकल पर्सन, क्षेत्रीय मेडिकल स्टोर प्रमुख, सहयोगी संस्थाका प्रतिनिधीहरु सहभागी हुनेछन । यसको संचालन एवं समन्वयकर्ताको रुपमा क्षेत्रीय क्षय कुष्ठ अधिकृतले गर्ने ।
- कार्यक्रम संचालन गर्दा राष्ट्रिय क्षयरोग कार्यक्रमको समन्वयमा एकिकृत रुपमा १ दिन कुष्ठरोग सम्वन्धी समिक्षा संचालन गर्ने ।
- क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय र कुष्ठरोग महाशाखाको समन्वयमा उक्त समिक्षामा कुष्ठरोग महाशाखाबाट निर्देशक र कार्यक्रम अधिकृत सहभागी हुने ब्यबस्था मिलाउने ।
- क्षेत्रको कुष्ठरोगमा कार्यरत सहयोगी संस्थाको प्रस्तुती तथा संलग्नता अनिवार्य गराउने ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- कुष्ठरोग कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित विभिन्न सूचकहरुका वारेमा लक्ष्य तथा कार्य प्रगतिको समिक्षा हुने तथा
- कार्यक्रम संचालनमा अभै प्रभावकारिता आउने ।
- देखिएका समस्याहरुको समाधान गर्न पहल हुने ।

बजेट बाँडफाँड : अनुसुची १ अनुसार

५) कार्यक्रम सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा रेखदेख:-

उद्देश्य:

- कुष्ठरोग तर्फ विभिन्न जिल्लाहरूमा कार्यक्रम संचालनको अनुगमन, बिरामी उपचार सेवाको रेखदेख गर्ने ।

विधि:

- सुपरिवेक्षण, रेखदेख तथा अनुगमन कार्यको जिल्ला तथा स्वास्थ्य संस्थाको प्राथमिकता निर्धारण गरी सो बमोजिमको वार्षिक कार्य तालिका तयार गर्ने ।
- सर्भिलेन्सको कार्यक्रममा कुष्ठरोगको समस्या भएको स्वास्थ्य संस्था, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यलय र बिरामी तथा कुष्ठ प्रभावितहरूको घरदैलो सम्म पुगी रोग निदान, उपचारको व्यवस्थापन, बिरामीको पुनः परिक्षण, स्वास्थ्यकर्मीहरूमा परेको प्राविधिक समस्याहरूको निराकरण, यातायात खर्च वितरण, स्वयं हेरचाह कार्यक्रम, आय आर्जन कार्यक्रम, पुनर्स्थापना, POID सेवाको अनुगमन, अभिलेख प्रतिवेदन अद्यावधिक, समन्वयात्मक कार्य, अनुगमन आदि कार्य गर्ने । (अनुसूची अनुसार चेक लिस्ट प्रयोग गर्ने)

अपेक्षित प्रतिफल:

- समय मै कार्यक्रम सम्पादन, उपलब्धी र समस्याको समाधान तथा निराकरणका लागि क्षेत्रिय स्तरबाट सुपरिवेक्षण रेखदेख तथा अनुगमन नियमित रुपमा भई लक्ष्य अनुसारको प्रगती हुनेछ ।
- कार्यक्रम तथा बिरामीको सेवामा थप प्रभावकारीतामा सहयोग मिलेछ ।

बजेट बाँडफाँड : भ्रमण खर्च नियमावली अनुसार

६) कुष्ठरोगको जटिलता तथा अशक्त अवस्थाका विरामीहरु प्रेषण केन्द्रहरुमा उपचारका लागि आउंदा जांदाको यातायात खर्च प्रति विरामी रु १०००। (रु.एक हजार)

उद्देश्य:

- कुष्ठरोगको कारणबाट उपचारको समयमा तथा उपचार पछि हुन सक्ने जटिलता (Complication) हरुको व्यवस्थापनका लागि प्रेषण केन्द्रहरुमा समय मै विरामीहरु आउन सक्नु र थप अपाङ्गताबाट बचाउन ।
- उपचार सेवामा सबै विरामी तथा प्रभावितहरुको पहुँच पुग्ने ।

विधि:

- विरामीले लामो समय (२-३ महिना) सम्म प्रेषण केन्द्र, अस्पतालमा उपचार गराउनु पर्ने अवस्थालाई मध्य नजर गरी अस्पताल, प्रेषण केन्द्रमा भर्ना भएको अवधिमा हुने उस्को आम्दानीको नोक्सानी र आउंदा जांदाको बाटो खर्चको अभाव हुने अवस्थालाई विचार गरी प्रति विरामी प्रति पटक कम्तीमा ७ दिन वा सो भन्दा बढी समय भर्ना भएमा यातायात खर्च वापत रु १०००। उपलब्ध गराउने ।
- प्रेषण केन्द्र तथा अस्पतालहरुमा भर्ना गरी उपचार गर्नुपर्ने जटिल अवस्थाका विरामीहरुलाई मात्र भर्ना गर्नु पर्ने छ र उपचार पश्चात विरामी भर्ना हुनु पर्ने कारण, भर्ना भएको अवधि, विरामीको नाम, ठेगाना समेतको विवरण प्रेषण केन्द्र, अस्पतालले सम्बन्धीत क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयलाई उपलब्ध गराई रकम सोध भर्ना माग गर्नेछन् । साथै यस सम्बन्धी जानकारी क्षेत्रीय निर्देशनालयबाट आफ्नो क्षेत्र अन्तर्गतका कुष्ठरोग प्रेषण केन्द्र, अस्पताल तथा जिल्लालाई जानकारी गराउने र समन्वय गर्नु पर्दछ ।
- चौमासिक रुपमा क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयहरुबाट स्वास्थ्य सेवा विभाग, कुष्ठरोग नियन्त्रण महाशाखालाई जटिलता उपचार व्यवस्थापन तथा यातायात खर्च विवरणको प्रतिवेदन गर्नु पर्नेछ ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- जटिलता भएका विरामीहरु प्रेषण केन्द्रमा समय मै आउने भएकोले थप अपाङ्गता हुनबाट बच्न सक्ने । विशेष गरी आर्थिक अवस्था कमजोर भएका विरामीहरु बढी लाभान्वित हुनेछन् ।

बजेट बाँडफाँड : उपचारका लागि आउंदा जांदाको यातायात खर्च प्रति विरामी रु १०००। (रु.एक हजार)

७) कुष्ठरोगको कारणले असमर्थ भएका प्रभावितहरूको सहजीकरणका लागी सहयोगी सामग्री खरिद तथा बितरण:

उद्देश्य:

- कुष्ठ प्रभावितहरूको दैनिक क्रियाकलापमा सहजीकरण पुर्याउने ।
- थप अपांगता हुनवाट बचाउने ।

विधि:

- कुष्ठरोगको कारणले असमर्थता, अपांगता भएकाहरूको रजिष्टर खडा गरी उनीहरूको शारीरिक अपांगताको स्थिति सहितको क्षेत्र अर्न्तगतका जिल्लाहरूलाई सूचि तयार गर्न लगाउने ।
- सूचि अनुसार जिल्लाको आवश्यकता मांग गरी सहयोगी सामग्री खरिदको लागि आफ्नो क्षेत्रमा कुष्ठरोग नियन्त्रणका क्षेत्रमा कार्यरत सहयोगी संस्थाहरू NLR, LMN, NLT, INF लगायत अन्य गैह्र नाफामूलक संस्थाको सहयोगमा तथा समन्वयमा आवश्यक सहयोगी सामग्रीको परिमाण तथा लागत अनुमान तयार गरी प्रक्रिया अधि बढाउने ।

बजेट खर्च:

- कुष्ठरोग प्रेषण केन्द्रबाट सहयोगी सामग्री बितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- खरिद ऐन २०६३ (संशोधन सहित) बमोजिम खरिद गर्ने ।
- यस कार्यक्रममा भएको बजेट विनियोजित रकम अनुसार आर्थिक नियम तथा खरिद ऐन बमोजिम सहयोगी सामग्री निम्नानुसारको specification बमोजिम खरिद गर्ने ।

सहयोगी सामग्रीहरू: (सामग्रीको नाम तथा Specification)

१) Crutches No.42, 46 & 48

- Made in high quality non Ferrous metal or local wood material
- Height adjustable
- Heavy duty anti slip rubber shoes with thick padded support

२) Sun Glasses:-

- Frame made by Medical grade plastic with UV protection covered side for full protection from sun Light.

३) Canvas Shoes No. 5, 6, 7, 8 & 9

- Made by high quality Canvas
- Soft Padded
- Anti Slip, soft rubber sole
- Light weight
- Washable
- MCR shoes as per need.

सहयोगी सामग्रीहरूको वितरण विरामीको अवस्था र आवश्यकता अनुसार दक्ष जनशक्तिको परीक्षण द्वारा विरामी वा प्रभावितहरूलाई जिल्ला लिकनीक तथा प्रेषण केन्द्रहरूबाट वितरण गर्नु पर्नेछ। स्थानिय स्तर बाट स्पष्ट रूपमा नाप लिने र वितरणको सुनिश्चितता क्षेत्र तथा जिल्लाका क्षय कुष्ठ अधिकृतबाट हुनेछ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- कुष्ठरोगका विरामीहरू तथा प्रभावितहरूको दैनिक क्रियाकलाप सहज हुने।
- थप अपांगता हुनबाट बचाउने।

द) कुष्ठ प्रभावितहरुलाई प्रेषण केन्द्रमा अन्य विशेष उपचार सेवाको लागि प्रेषण केन्द्रहरुलाई सहयोग :

परिचय :

नेपाल सरकारले प्रत्येक गा.वि.स.तथा जिल्ला स्तरमा संचालित स्वास्थ्य संस्थाहरु मार्फत प्रतिकारात्मक, प्रवर्धनात्मक, उपचारात्मक तथा पुनर्स्थापना स्वास्थ्य सेवा अन्तर्गत कुष्ठरोग सेवा निःशुल्क प्रदान गर्दै आएका पनि उपचारात्मक सेवा तर्फ कुष्ठरोगका विरामी तथा प्रभावितहरुले आर्थिक अभावका कारणले गर्दा विभिन्न अस्पतालमा कुष्ठरोगको अलावा अन्य रोगको जांच पडताल तथा उपचारमा शुल्क लाग्ने भएकोले अन्य रोगको निःशुल्क उपचार सेवाको उपभोग गर्न कठिनाई भएको यथार्थतालाई महसुस गरी कुष्ठरोगको उपचार बाहेक अन्य रोगको पनि कुष्ठ प्रभावित तथा असहायहरुलाई निःशुल्क सेवा उपलब्ध गराउने ।

लक्षित वर्गलाई अन्तरंग, बहिरंग र आकस्मिक सेवा र अत्यावश्यक औषधी निःशुल्क उपलब्ध गराउने लक्ष्य अनुरूप कुष्ठ प्रभावितहरुलाई Investigation लगायत अन्य रोगका सम्बन्धमा उपचारका लागि आकस्मिक बहिरंग तथा अन्तरंग सेवा निः शुल्क रुपमा प्रदान गर्ने ।

उद्देश्य

- कुष्ठ प्रभावितहरुको आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको अधिकार सुनिश्चित गर्ने ।
- उनीहरुलाई अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा गुण स्तरीय एवं प्रभावकारी रुपमा उपलब्ध गर्ने ।
- उनीहरुको स्वस्थ जीवनयापनको लागि स्वास्थ्य सेवामा राज्यको दायित्व बोध सुनिश्चित गर्ने ।

विधि:

- कुष्ठ प्रभावितहरुलाई कुष्ठरोग बाहेक अन्य रोगहरु जस्तै उच्च रक्तचाप, मधुमेह, चोटपटक आदि भएको अवस्थामा उपचार गर्न प्रेषण केन्द्रमा आएको खण्डमा उनीहरुको आर्थिक अवस्था अध्ययन गरी सो को अभिलेख सहित उपचार व्यवस्थापन मिलाउने ।

- यसरी उपचार भएका विरामीहरूको अभिलेख खडा गरी सो को आधारमा प्रत्येक चार चार महिनामा क्षेत्रीय निर्देशनालय र कुष्ठरोग नियन्त्रण महाशाखालाई संलग्न फरमेट अनुसार प्रतिवेदन गर्ने ।
- कुष्ठरोग प्रेषण केन्द्रले कुष्ठरोग विरामीको निदान तथा उपचारका क्रममा अन्य विशेषज्ञ सेवा आवश्यक भई भुक्तानी दिनु पर्ने अवस्था देखिएमा खर्च भएको रकम (**investigation गर्दा लागेको खर्च र उपचारको बिल भौचर**) क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय मार्फत सोध भर्ना लिने व्यवस्था मिलाउने ।
- खर्च भएको रकम कुष्ठरोग प्रेषण केन्द्रलाई भुक्तानी दिने व्यवस्था मिलाउने ।

लक्षित वर्ग:

- कुष्ठरोगको विरामी
- कुष्ठ प्रभावित

निः शुल्क गरिने विषयगत क्षेत्रहरु :-

Investigations:

- Diabetes
- Hypertension
- Fracture /accident
- Kidney / Heart/ COPD
- Arthritis
- Eye, ENT and Other Emergency Condition.

अपेक्षित प्रतिफल :

- गरिव तथा असहाय कुष्ठ प्रभावितहरूले कुष्ठरोगको निःशुल्क उपचार वाहेकको अन्य रोगको पनि निःशुल्क उपचार गराई लाभान्वित हुनेछन् ।

बजेट खर्च विवरण

१. माथि उल्लेखित लक्षित वर्गहरुले कृष्ठरोग बाहेकको उपचारको लागि आकस्मिक, बहिरंग तथा अन्तरंग सेवाको लागि एकपटकमा बढीमा रु.२०००।-(दुई हजार) प्रति व्यक्ति सहयोग सेवा उपलब्ध हुने, शल्यक्रिया गर्नु परेमा रु.७०००। (सात हजार) सम्म गराउन सकिनेछ ।
२. बुदाँ नं १ मा उल्लेख भए बमोजिमको सेवा सहयोग बाहेक अन्य सम्पूर्ण उपचार सेवाको आर्थिक भार सम्वन्धित अस्पताल/प्रेषण केन्द्रको नियमानुसार हुनेछ ।
३. यसरी गरिने खर्च सेवा बापत भएको खर्चको विवरण सहितको प्रतिवेदन संलग्न अनुसुची अनुसार प्रत्येक महिनाको प्रगती प्रतिवेदन महिना सकिएको ३ दिन भित्र क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयमा पठाउनु पर्नेछ ।
४. माथि उल्लेखित खर्च आर्थिक नियम र बजेटको परिधि भित्र रही खर्च गर्नुपर्नेछ ।

उपचार खर्च विवरण फाराम:

सिनं	विरामीको नाम र थर	उमेर	लिङ्ग	ठेगाना				सेवा				रोग निदान	उपलब्ध सेवाको जम्मा तोकिय अनुसारको खर्च	संस्था वाट सहयोग खर्च	जम्मा खर्च	कैफियत	
				जिल्ला	गाविस /न.पा	वडा नं	टोल नं	फोन नं	आकस्मिक	अन्तरंग	बहिरंग						शल्यक्रिया

९) Chemoprophylaxis औषधि खरिद :

उद्देश्य :

- कुष्ठरोग बढी प्रभावित जिल्लामा कुष्ठरोग विरामीको परिवार तथा छिमेकीहरुलाई कुष्ठरोग विरुद्धको औषधि Rifampicin अथवा Leprosy post Exposure Prophylaxis (LPEP) विधिबाट कुष्ठरोग संक्रमणलाई न्यूनीकरण गर्नको लागि औषधि खरिद गर्ने ।

विधि :

- क्षेत्र अर्न्तगतका जिल्लामा Rifampicin खुवाउनु पर्ने व्यक्तिहरुको तथ्याङ्क जिल्ला जन स्वास्थ्य/स्वास्थ्य कार्यालयलाई एकिन गर्न लगाई आवश्यक कुल संख्या निर्धारण गर्ने ।
- निर्धारण गरिएको संख्याको आधारमा वच्चा र वयस्कको संख्या अनुसार Rifampicin को मात्रा निर्धारण गरी खरिद योजना तयार गर्ने ।
- जिल्लामा Single Dose Rifampicin खुवाउनु भन्दा १ महिना अगावै औषधि खरिद भई आपूर्ति हुन सक्ने गरी खरिदको लागि खरिद ऐन २०६३ (संसोधन सहित) बमोजिम खरिद गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल :

- समय मै औषधिको व्यवस्थापन भई कुष्ठरोग बढी प्रभावित जिल्लाका कुष्ठ प्रभावित परिवार तथा छिमेकीहरुले कुष्ठरोग विरुद्धको औषधि Rifampicin अथवा Leprosy Post Exposure Prophylaxis (LPEP) विधिबाट निःशुल्क औषधि सेवन गर्ने भएकोले कुष्ठरोगको संक्रमणबाट वच्नेछन्

खर्च बाँडफाँड : विनियोजित बजेटको परिधिमा रही ।

१०) कुष्ठरोगको जटिलता व्यवस्थापनको लागि औषधि खरिद :

उद्देश्य :

- कुष्ठरोगको कारण देखा पर्ने जटिलताहरू (रियाक्सन, न्युराईटिस, अल्सर आदि) समय मै स्थानीय स्तरमा निःशुल्क उपचार सेवा उपलब्ध गराई अशक्तता र अपांगताको न्यूनीकरण गर्ने ।

विधि :

- क्षेत्र अन्तर्गतका जिल्ला तथा प्रेषण केन्द्र र अस्पतालहरूमा कुष्ठरोगको कारणले जटिलता भई उपचारमा आउने अनुमानित विरामी संख्या उपलब्ध गराई औषधि खरिद योजना तयार गर्ने ।
- क्षेत्र अन्तर्गतका प्रेषण केन्द्रहरूमा जटिलताको उपचार गर्नुपर्ने र उपचार गरिएका विरामीहरूको अभिलेख राख्न लगाउने ।
- उपचार गरिएको प्रत्येक जटिलताको प्रकार, उपचार व्यवस्थापन तथा माथिल्लो निकायमा प्रेषण गरिएको विवरण राख्न लगाउने ।
- जटिलताको उपचार आवश्यक पर्ने प्रेडनीसोलन ५ मिली ग्राम, पारासिटामोल ५०० मिलि ग्राम, गज, ब्याण्डेज आदि आवश्यकतानुसार खरिद ऐन २०६३ (संसोधन सहित) बमोजिम खरिद गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल :

- कुष्ठ प्रभावितहरूले स्थानीय स्तरमा समय मै उपचार पाई थप अपांगता हुनबाट बच्नेछन् ।

बजेट बाँडफाँड : विनियोजित बजेटको परिधिमा रही खरिद ऐन २०६३ बमोजिम ।

११) सुधारात्मक शल्यक्रिया (Reconstructive surgery) शिबीर :

उद्देश्य :

- कुष्ठरोगको कारणले भएका शारीरिक अपांगतालाई सम्भव भए सम्म सुधारका लागि निःशुल्क शल्यक्रिया गरी कुष्ठ प्रभावितहरूको दैनिक जीवन सहज गर्ने ।

विधि :

- कार्यक्रम परेको क्षेत्र अन्तर्गतका जिल्लाहरूले स्वास्थ्यकर्मी परिचालन गरी शारीरिक अपांगता भएका विरामीहरूको अभिलेख संकलन कार्य सम्पन्न गरी शल्यक्रिया गर्नु पर्ने विरामीहरूको नामावली क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयलाई पठाउने व्यवस्था मिलाउने ।
- सुधारात्मक शल्यक्रिया गर्ने स्थान समय को बारेमा जिल्ला जन स्वास्थ्य, स्वास्थ्य कार्यालयलाई अग्रिम जानकारी गराई शल्यक्रिया गर्नु पर्ने कुष्ठरोग विरामी तथा कुष्ठ प्रभावितहरूलाई शिविर संचालन हुने स्थान सम्म ल्याउने व्यवस्था मिलाउने ।
- सुधारात्मक शल्यक्रिया गर्न आवश्यक देखिएका विरामी संख्याको आधारमा सबै जिल्लामा कुष्ठरोगका विरामी तथा कुष्ठ प्रभावितहरूलाई पायक पर्ने स्थानमा शिविर राख्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।
- शिविर संचालनको लागि कुष्ठरोग नियन्त्रण महाशाखा, सुधारात्मक शल्यक्रिया गर्ने सहयोगी संस्था, क्षेत्रीय निर्देशनालय, जिल्ला (जन) स्वास्थ्य कार्यालयको सर्वपक्षीय समन्वय र सहकार्यमा गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

शल्यक्रिया गर्नु पर्ने संख्या : २५ देखि ३० जना

अपेक्षित प्रतिफल :

- कुष्ठ प्रभावितहरूले पायक पर्ने स्थानमा नै शल्यक्रिया गरी शारीरिक अवस्थामा सुधार आई दैनिक जीवन सहज हुनेछ ।

बजेट बाँडफाँड :

१. दैनिक भ्रमण भत्ता (विरामीहरूको छनौट, विरामीको अपांगता मूल्यांकन तथा तयारी)रु. ७५,०००।- (भ्रमण खर्च नियमावली नियमानुसार)
२. औषधि, फिजियो सामग्री, प्लास्टर, बैशाखी, गज, वैण्डेज, एम.सि.आर., जुत्ता, आईप्याड, आदि सामग्री खरिद रु. १२५,०००।- (खरिद ऐन २०६३ (संसोधन सहित) अनुसार

३. विरामीहरूको व्यवस्थापन खर्च (खाना, बास, यातायात, शल्यक्रिया अघि र पछि फलोअप)रु.१५०,०००।- (आर्थिक नियमानुसार)
४. स्टाफहरूको दैनिक भ्रमण भत्ता.....रु.५०,०००।- (भ्रमण खर्च नियमावली नियमानुसार)
५. शल्यक्रिया गर्ने सर्जनको पारिश्रमिक
- रु. ३०००।- प्रति विरामीका दरले.....जम्मा ९०,०००।-
६. प्रचार प्रसार.....रु.१०,००० ।-

१२). Leprosy Post-Exposure Prophylaxis (LPEP) को योजना, समिक्षा तथा अनुगमन

कुष्ठरोगको विरामीको संख्या घटेको भएता पनि नयाँ विरामी पत्ता लाग्ने दर अहिले पनि उच्च नै रहेको छ । यस अवस्थामा कुष्ठरोग सन्ने क्रमलाई न्यून गर्न कुष्ठरोग नियन्त्रणको रणनीतिमा प्रभावकारी थप कार्यक्रमको आवश्यक देखिन्छ । कुष्ठरोग विरामीका परिवार, तिनका छरछिमेकीहरू तथा सामाजिक सम्पर्कमा रहेका व्यक्तिहरू यस रोगको संक्रमणको उच्च जोखिममा रहेको मानिन्छ । कुष्ठरोग नियन्त्रण रणनीति अर्न्तगत दर्ता भएका कुष्ठरोगका विरामीहरूको सम्पर्कमा रहि उच्च जोखिममा रहेका समुहहरूको सम्पर्क परिक्षण को साथै तिनीहरूलाई कुष्ठरोग रोकथाम गर्न सक्ने औषधि खुवाउने । कुष्ठरोगको जोखिमलाई न्यून गर्नको लागि कुष्ठरोग रोकथाम कार्यक्रम अर्न्तगत प्रयोग गरिने **Rifampicin** को एक मात्रा नै प्रभावकारी भएको र यसलाई विरामीको परिवार तथा सम्पर्कमा रहेका समुदायमा कुष्ठरोग रोकथामको लागि कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ ।

उद्देश्य :

Leprosy Post-Exposure Prophylaxis (LPEP) कार्यक्रम संचालित जिल्लाका लक्षित समुहहरूमा कार्यक्रम संचालन भएको ३ वर्ष भित्रमा नयाँ कुष्ठरोग विरामी पत्ता लाग्ने दर घटाउने ।

बिशिष्ट उदेश्यहरु :

- लक्षित जनसंख्याको रूपमा विरामीको सम्पर्कमा रहेका व्यक्तिहरुको कुष्ठरोगको रोकथाम गर्ने ।
- समाजमा रहेको रोग प्रतिको धारणामा सकारात्मक परिवर्तन ल्याई कुष्ठ प्रभावित तथा निजको परिवार प्रतिको सामाजिक भेदभाव न्यून गर्ने ।
- शुरु कै अबस्थामा विरामी पत्ता लगाई कुष्ठरोगको कारणले हुने अपाङ्गताको दरलाई न्यून गर्ने ।

Leprosy Post-Exposure Prophylaxis (LPEP) कार्यक्रम संचालन हुने जिल्लाहरुको योजना, समिक्षा तथा

अनुगमनका लागी क्षेत्रीय स्तरमा यो कार्यक्रमको आयोजना गरिने छ ।

बिधि :

- क्षेत्रीय स्तरमा रहेको क्षेत्रीय कुष्ठरोग समन्वय समितिलाई अभिमुखिकरण तथा योजना तर्जुमा ।
- Leprosy Post-Exposure Prophylaxis (LPEP) कार्यक्रम संचालन हुने जिल्लाहरुको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने ।
- LPEP सञ्चालन भएका जिल्लाका क्षय/कुष्ठ अधिकृतहरु तथा सम्बन्धित सरोकालवालाहरु संग चौमासिक/वार्षिक रूपमा समिक्षा बैठक गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल :

- विरामीको सम्पर्कमा रहेका व्यक्तिहरुको कुष्ठरोगको रोकथाम गर्ने ।
- कुष्ठ प्रभावित तथा निजको परिवार प्रतिको सामाजिक भेदभाव न्यून गर्ने ।

बजेट बाँडफाँड:अभिमुखिकरण अनुसुची १ अनुसार र सुपरिवेक्षण अनुगमन दैनिक भ्रमण खर्च नियमावली अनुसार ।

१३) स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई आधारभूत तालिम

उद्देश्य :

स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई कुष्ठरोग सम्बन्धी निम्न उद्देश्य प्राप्त गर्न २ दिने तालिम संचालन गरिने छ ।

- कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रमको नीति, रणनीति तथा कार्यक्रमको जानकारी प्रदान गर्ने ।
- सम्भावित कुष्ठरोगका विरामी पहिचान गरी समयमा नै रोग निदान गर्न तथा उपचार गर्न दक्ष बनाउने ।
- कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रमको प्रभावकारी सञ्चालन तथा अनुगमन/सुपरभिजन र रेकर्डिंग, रिपोर्टिंग गर्न सक्षम बनाउने ।

सहभागी :

- अस्पताल, प्रा.स्वा.के. र स्वास्थ्य चौकीहरूमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी ।

प्रशिक्षक :

- क्षेत्रीय क्षय/कुष्ठ अधिकृत, सुपरिवेक्षक तथा कुष्ठरोग प्रेषण केन्द्रमा कार्य गर्ने बिज्ञ

सहभागी संख्या :

- १५ देखि २० सम्म ।

स्थान : छनौट गरिएका जिल्लास्तर

विषयबस्तु :

कुष्ठरोगको वर्तमान अवस्था, कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रमको नीति, रणनीति, गुणस्तरिय निदान तथा उपचार सेवा, कुष्ठरोगका चिन्ह लक्षण, निदान, बर्गिकरण, Clinical examination and disability assessment, Treatment of leprosy, Disability management, Self care, Counseling, Rehabilitation and reconstructive surgery अभिलेख प्रतिवेदन ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- स्वास्थ्यकर्मीहरूको ज्ञान र शीपमा अभिवृद्धि हुने ।
- कुष्ठरोगका विरामी पहिचान गरी समयमा नै रोग निदान तथा उपचार गर्न सक्षम हुने ।
- जटिलता भएका विरामीहरू पहिचान गरी समय मै प्रेषण गर्न सक्ने ।

बजेट बाँडफाँड : तालिम खर्च अनुसुची १ अनुसार र दै.भ्र.भ. भ्रमण खर्च नियमावली अनुसार

१४) निर्देशक, प्राविधिक तथा समन्वय समितिको बैठक

कुष्ठरोग सम्बन्धी वैङ्कक घोषणापत्रको (२४ देखि २६ जुलाई २०१३) ले अनुमोदन गरेका उपलब्धि हांसिल गर्न मिति २०७०/२/१४ को मा.मन्त्री स्तरिय निर्णय अनुसार गठन भएका निर्देशक, प्राविधिक तथा समन्वय समितिहरु अर्न्तगत कुष्ठरोग क्षेत्रीय समन्वय समितिको नियमिति बैठक गरी क्षेत्र अन्तरगत संचालित कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा उक्त समन्वय समितिले कार्य गर्ने छ ।

क्षेत्रीय स्तर कुष्ठरोग समन्वय समिति

- अध्यक्ष: निर्देशक, क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय

सदस्यहरु

- प्रतिनिधि, क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालय
- प्रा.अधिकृत क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय
- प्रतिनिधि, SODVELON/Dermatologist
- प्रतिनिधि, क्षेत्रीय समितिले तोकेको अपाङ्गताको क्षेत्रमा कार्यरत संस्था
- चर्मरोग विशेषज्ञ मेडिकल कलेज
- प्रतिनिधि, चर्मरोग विशेषज्ञ क्षेत्रीय/अंचल अस्पताल
- प्रमुख, सम्बन्धित क्षेत्रका सहयोगी संस्था
- सदस्य सचिव: क्षेत्रीय क्षय/कुष्ठ अधिकृत

आमन्त्रित सदस्यहरु

- प्रतिनिधि, क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालय
- प्रतिनिधि, महिला तथा बालबालिका कार्यालय
- प्रतिनिधि, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय
- प्रमुख, सम्बन्धित जिल्ला जन स्वास्थ्य/स्वास्थ्य कार्यालय
- प्रतिनिधि, कुष्ठरोग प्रभावित संजाल/समाज
- अपाङ्गता सम्बन्धी कार्यरत संघ /संस्था

क्षेत्रीय स्तर कुष्ठरोग समन्वय समितिको काम र कर्तव्यहरु देहाय बमोजिम हुनेछन :

- क्षेत्र अर्न्तगत कुष्ठरोग कार्यक्रमको संचालनमा समन्वय एवं सहकार्य गर्नेछन ।
- क्षेत्रीय स्तरमा आई परेका समस्या समाधानका लागी पहल गर्ने ।
- स्थानीय श्रोत साधनको अधिकतम परिचालन गर्ने ।
- कुष्ठरोगको प्रभावकारी तथा गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सम्बन्धित निकाय संग यथोचित व्यवस्थापन गर्न पहल गर्ने ।

बैठक : यस समितिको बैठक चौमासिक रुपमा बस्ने छ ।

बजेट बाँडफाँड : तालिम खर्च अनुसूची १ अनुसार र दै.भ्र.भ. भ्रमण खर्च नियमावली अनुसार

अनुसूची: १

अर्थ मन्त्रालय बाट जारी गरिएको आर्थिक निर्देशिका २०७०

तालिम केन्द्र बाहेक अन्य निकायबाट सञ्चालन हुने सबै प्रकारका तालिम, गोष्ठी, कार्यशाला सञ्चालन सम्बन्धी

खर्चको मापदण्ड

सि.नं	विवरण	केन्द्र/क्षेत्रस्तर	जिल्ला स्तर*	गाउँ स्तर
१	स्रोत व्यक्ति** प्रति कक्षा (१ घण्टा ३० मिनेट) एक जना	८००.००	६००.००	४००.००
२	कार्य पत्र***	९००.००	७००.००	५००.००
३	संयोजक	५००.००	४००.००	३००.००
४	सहयोगी (२ जना सम्म)	५००.००	४००.००	३००.००
५	कार्यालय सहयोगी	१५०.००	१५०.००	१५०.००
६	प्रतिवेदक प्रति कार्यक्रम एकमुष्ट	१०००.००	१०००.००	१०००.००
७	खाजा (स्रोत व्यक्ति, सहभागी संयोजक, प्रतिवेदक, सहयोगी)	१५०.००	१५०.००	१५०.००
८	मसलन्द सहभागी	१००.००	१००.००	१००.००
९	मसलन्द प्रशिक्षण (मार्कर, फोटोकपी, मेटाकार्ड, मास्किङ टेप आदि)	२५००.००	२५००.००	१०००.००
१०	विविध (व्यानर, प्रमाणपत्र, पानी, सरसफाई आदि)	१५००.००	१०००.००	५००.००
११	दैनिक भत्ता भ्रमण खर्च नियमावली २०७२ (संशोधन समेत) अनुसार			
१२	यातायात खर्च: प्रचलित दररेट अनुसार (प्लेन टिकट बोर्डिङ पास अनिवार्य)			
१३	तालिम सुविधा (तालिम कक्ष, उपकरण): प्रचलित दररेट अनुसार			

* सहभागीको घर वा हाल बसोवास स्थल बाट दैनिक ओहोर दोहोर गर्न नभ्याईने १५ कि.मी भन्दा बढी)

** स्रोत व्यक्ति आयोजक संस्थाबाट भएमा स्रोत व्यक्ति भत्ता नपाउने कार्यपत्र वापत मात्र पाउने ।

*** कार्य पत्र ७५० शब्दको प्रबन्ध हुनु पर्दछ ।

नोटः भ्रमण खर्च बाहेक अन्य आयमा १५ प्रतिशत पारिश्रमीक कर कट्टी गर्नु पर्दछ ।

कुष्ठरोग निवारण कार्यक्रम निर्देशिका (२०७३

जिल्ला स्तर

कुष्ठरोग निवारणको स्थितीलाई दिगो राखी रोगको समस्याहरूलाई क्रमश थप न्यूनीकरण गर्दै “कुष्ठरोग मुक्त समाज” तर्फ अघि बढने उद्देश्य अनुरूप पहुंच योग्य, आर्थिक रूपमा सर्व शुलभ, प्रभावकारी एवं गुणस्तरिय सेवा उपलब्ध गराउन विभिन्न कार्यक्रम तय गरिएको छ जस्तै:- सहभागी मूलक जनचेतना कार्यक्रमहरू, नयां विरामीहरूको खोज पडताल, सामुदायिक पुनर्स्थापनाको लागि आय आर्जन कार्यक्रम, निःशुल्क उपचार सेवा, रोग संक्रमण न्यूनीकरणका लागि Leprosy Post Exposure Propholaxis(LPEP), नियमित उपचारको लागि विरामीहरूलाई यातायात खर्च, अनुगमन मूल्याङ्कन जस्ता कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता सहित अघि बढाइएको छ ।

१) जिल्ला स्थित प्रेषण सेवा करार :-

उद्देश्य:

कुष्ठरोग बढी प्रभावित जिल्लाका कुष्ठरोग/ क्षयरोग किल्लीक संचालनमा जनशक्ति अभावका कारण कठीनाई भइ रहेको र बर्तमान कार्यक्रम रणनीति अनुसार जिल्ला स्तरिय किल्लीकलाई प्रेषण केन्द्रको रूपमा राखिएकोले यस किल्लीकलाई जनशक्ति व्यवस्थापन गरी सुदृढिकरण गर्ने ।

विधि:

यस किल्लीकलाई स्वास्थ्यकर्मी जनशक्तिको सेवा करार निम्न TOR बमोजिम नियुक्त गर्नुपर्नेछ ।

योग्यता :-

- हे.अ / स्टाफ नर्स
- अ.हे.व/ अ.न. मी
- कुष्ठरोगमा तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी
- कुष्ठरोगको Basic तालिमको साथै PoID तथा अपाङ्गता सम्बन्धी विशेष तालिम लिएका र पूर्व काम गरेको तथा कम्प्युटर सम्बन्धी ज्ञान भएका तथा अनुभवीलाई विशेष प्राथमिकता

कार्य विवरण:-

- दैनिक कुष्ठरोगको OPD संचालन/क्षयरोग सेवा समेत (कुष्ठरोग निदान वर्गीकरण, उपचार व्यवस्थापन, जटिलताको पहिचान तथा व्यवस्थापन अनुगमन, VMT /ST अभिलेख) गर्ने ।
- विदाको दिनमा समेत औषधि व्यवस्थापन गर्ने ।
- DHO/PHO/DTLO संगको समन्वय निर्देशिका अनुसार कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- डिफल्टर ट्रेसिङ्ग गर्ने, विरामी परिवारको सम्पर्क जाँच गर्ने, कुष्ठ प्रभावितको अपाङ्गता विवरण अद्यावधिक गर्ने ।
- कुष्ठ प्रभावितको लागि सहयोगी सामग्री उपलब्ध गराउन समन्वय गर्ने
- कुष्ठ प्रभावितको आवश्यकता अनुसार प्रेषण व्यवस्थापन गर्ने ।
- कुष्ठरोगको अभिलेख, प्रतिवेदन दुरुस्त राख्ने तथा सो को लागि सहयोग गर्ने ।
- कुष्ठ प्रभावितको पुनर्स्थापनामा सहयोग गर्ने ।
- PoID क्लिनिक संचालनमा सहयोग गर्ने ।

पुनश्च्यः

- करार सेवा आर्थिक नियमावली र अर्थ मन्त्रालयको निर्देशिका अनुसार गर्ने।
- करारमा राखिएका स्वास्थ्यकर्मीलाई तालीम तथा अभिमुखीकरणको व्यवस्था मिलाउने ।

अपेक्षित प्रतिफलः

- जिल्ला स्तरिय प्रेषण क्लिनिकमा कुष्ठरोगका विरामीले सजिलै उपचार सेवा प्राप्त गर्नेछन् ।
- गुणस्तरीय सेवा उपलब्ध हुनेछ ।

बजेट बाँडफाँड : आर्थिक नियमानुसार (करार सेवा)

२) कुष्ठरोग बढी प्रभावित क्षेत्रमा जन सहभागितामुलक जन चेतना कार्यक्रमः

उद्देश्यः

- शुरु अवस्थामा नै कुष्ठरोग विरामी पत्ता लगाउन ।
- कुष्ठरोग वारेमा समुदायमा जन चेतना अभिवृद्धि गर्न ।
- कुष्ठरोगको कारण हुने अपाङ्गताको बचावट गर्न ।
- कुष्ठरोग वारेमा Stigma र भेदभाव घटाउन ।
- जिल्ला स्तरमा कुष्ठरोग निवारण गर्न ।

विधी:

- जिल्लामा वढी कुष्ठरोग प्रभावित गा.वि.स. तथा न.पा.हरुको कुष्ठरोग तथ्यांकको समीक्षा गर्ने र गा.वि.स.को छनौट गरी शुक्ष्म कार्य योजना तयार गर्ने ।
- बहुपक्षीय (स्थानीय निकायका पदाधिकारी,पत्रकार,क्लव,स्थानीय वुद्धिजीविहरुसंग) अन्तक्रिया गर्ने।
- स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई कार्यक्रम सम्वन्धी अभिमुखिकरण गर्ने ।
- स्वयं सेवक र कुष्ठ प्रभावितहरुको अभिमुखिकरण गर्ने ।
- विभिन्न संचार माध्यम (एफ.एम.रेडियो, स्थानीय पत्रपत्रिका, फ्लेक्स, माइकिङ्ग आदि) बाट कुष्ठरोग वारेमा जानकारी गराउने ।
- स्वयं सेवक र कुष्ठ प्रभावितहरुलाई परिचालन गर्ने ।
- स्वास्थ्यकर्मी सहितको टोली बनाई कुष्ठरोग खोजपडताल गर्ने ।
- सहयोगी संस्थाका सुपरभाइजर, केन्द्रिय, क्षेत्रीय, जिल्ला बाट सुपरीवेक्षण, अनुगमन, विरामी प्रमाणीकरण एवं सही निदान सुनिश्चित गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- शुरु अवस्थामा नै कुष्ठरोग विरामी पत्ता लाग्ने ।
- समुदायमा कुष्ठरोग सम्वन्धी जन चेतना अभिवृद्धि हुने ।
- कुष्ठरोगको संक्रमणमा कमी आउने ।
- कुष्ठरोगको कारण हुने अपांगतामा कमी आउने ।
- जिल्लाको प्रिभेलेन्स (रोगको प्रकोप) दर घट्ने ।

वजेट बांडफांड , खर्च नर्मस:

- १) सूक्ष्म कार्य योजना, अन्तरक्रिया, अभिमुखीकरण (जिल्ला स्तर, गा.वि.स. स्तर) वजेट ७५,००० अनुसूचि १ अनुसार खर्च गर्ने
- २) घरदैलो जनचेतना तथा विरामी खोज पडताल:
 - स्वास्थ्यकर्मी यातायात खर्च प्रति व्यक्ति, प्रति दिन रु. ५००
जम्मा रु. २२,५००।-
 - स्वयं सेविका यातायात खर्च प्रति व्यक्ति, प्रति दिन रु. ४००
जम्मा रु. ६०,०००।-
- ३) प्रचार प्रसार: (एफ.एम., फ्लेक्स, भित्ते लेखन आदि) रु. १०,०००।-
- ४) सुपरिवेक्षण, मनिटरिंग (दै. भ्रमण भत्ता नियमानुसार) रु. २८,५००।-

५) फारम, फर्मेट छपाई, फोटोकपी रु. ४,०००।-

बजेटको परिधि भित्र रही आर्थिक नियम तथा अर्थ मन्त्रालयको निर्देशिका अनुसार टिप्पणी स्वीकृत गरी कार्यक्रम संचालन गर्ने । महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई अखिमुखीकरण कार्यक्रममा सहभागी गराउंदा यातायात खर्च वापत रु. ४०० दिने ।

३) कुष्ठरोगको कारणले असमर्थता भएकाहरूका समूहगत आय आर्जन तथा बचत बृद्धि कार्यक्रम :-

कुष्ठरोग अति प्रभावित जिल्लाहरूमा कुष्ठरोगको कारणले असमर्थता भएकाहरूका लागि समूहगत आय आर्जन तथा बचत बृद्धि कार्यक्रम निम्नानुसार गर्ने:-

उद्देश्य:

- कुष्ठरोग प्रभावित तथा उपचारमा रहेका विरामीहरूमा रोगको कारणले हुने साधारण समस्याहरू कुष्ठरोग प्रभावित स्वयंले सो को हेरचाह गरी अपांगता र अंगभंग हुनबाट बच्ने र बचाउने ।
- समूह गठन, आय आर्जन तथा सामुहिक बचत बृद्धि गर्ने साथै विविध आय आर्जन क्रियाकलापहरू संचालन गरी सामाजिक पुनर्स्थापना गराउने ।
- कुष्ठरोग प्रतिको भेदभावमा कमी ल्याई सामाजिक पुनर्स्थापनामा सघाउ पुर्याउने ।
- सीप विकास र आयआर्जनमा सघाउ पुगी स्वावलम्बीपनको विकास गर्ने ।

बिधि:

- कुष्ठरोगको अति प्रभावित जिल्लाहरूमा र स्थानहरूमा कुष्ठरोगको उपचार पुरा गरेका प्रभावित र उपचारमा रहेका विरामी समेतको पायक पर्ने क्षेत्रहरूमा "स्वयं हेरचाह समूह" गठन गर्ने ।
- स्वयं हेरचाह समूहको गतिविधिमा १ दिनको अभिमुखीकरण गर्ने ।
- समूहका सदस्यहरू कम्तीमा मासिक रूपमा भेला भइ स्वयं हेरचाहबाट आफुमा आएको शारीरिक उपलब्धीका वारेमा स्वयं समिक्षा गर्ने र समस्याहरूका वारेमा छलफल गरी समाधानका उपाय तथा उचित अभ्यास गर्ने ।

- प्रत्येक बैठकहरूमा विविध जानकारी मुलक विषय एवं आय आर्जनका लागि सीप मुलक स्कीम र योजनाहरूको छनौट गर्ने ।
- समूहका सदस्यहरू स्वयंले पनि मासिक रुपमा बचत बृद्धि कार्यको लागि केही रकम निर्धारण गरी बचत बृद्धि गर्ने ।
- नेपाल सरकारबाट उपलब्ध गराइएको रु ३०,००० (तीस हजार) Seed money लाई अक्षयकोष/घुम्ती कोषको रुपमा राख्ने ।
- पुराना सक्रिय समूहहरूलाई जिल्लाको प्राथमिकता अनुसार रु १०,००० (दश हजार) थप बिउ पूंजी उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- समूहका सदस्यहरूले बचत बृद्धि कार्यक्रमबाट आय आर्जनको लागि सरल रुपमा सापटि लिइ आय आर्जनको कार्य गर्न सक्ने ।
- यो समूह तराईमा कम्तीमा १५-२५ जना, पहाडमा १० - १५ तथा हिमाली क्षेत्रमा ७-११ जनाको गठन हुनेछ । कुष्ठ प्रभावित महिला भएमा अनिवार्य समावेश गरिनु पर्नेछ साथै गठन गर्दा उपलब्ध भएसम्म ४०% प्रभावित, अपाङ्ग भएका, पिछडिएका, उपेक्षित वर्ग र नभएमा अन्य समूहको समेत प्रतिनिधित्व रहने गरी गर्नुपर्ने ।
- यस समूहको कार्य सञ्चालनको लागि सहजकर्ताको रुपमा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाका फोकल पर्सन र स्वयं सेवक हुने र प्रत्येक महिनामा समूहको अनुगमन गर्नुपर्ने ।
- क्षय/कुष्ठ अधिकृतले चौमासिक रुपमा अनुगमन गरी उपलब्धीको प्रतिवेदन गर्ने ।
- समूह गठन गर्दा र अभिमुखिकरणमा क्षेत्रिय स्वास्थ्य निर्देशनालय र कुष्ठरोग नियन्त्रण महाशाखाको प्रतिनीधी समेत सहजकर्ताको रुपमा उपस्थित हुनेछन् । सो को लागि समूह गठन एवं अभिमुखिकरणको लागि अग्रिम कार्य योजना बनाइ क्षय/ कुष्ठ अधिकृतले क्षेत्र तथा केन्द्रमा समन्वय गर्नेछन् । यसरी क्षेत्र तथा केन्द्रबाट जाने पदाधीकारीहरूले आफ्नो कार्यालयबाट दै.भ्र.भत्ता भुक्तानी लिनेछन् ।

कोष निर्माण:

- कार्यक्रम बाट प्राप्त रकम ।
- सदस्यहरू बाट संकलन भएका रकम ।
- गा.वि.स., जि.वि.स., नगरपालिका, स्थानीय संघ संस्था सहयोगी संस्था तथा ब्यक्ति बाट प्राप्त सहयोग रकम ।

कोष संचालन:

- अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव समेतको संयुक्त खाता संचालन गर्ने ।
- थोरै रकम भएमा स्थानिय स्तरमा बित्तिय संस्था नभएको ठाउँमा समिती तथा सल्लाहकार समेतको जमानिमा लगानी गरी आवश्यकता अनुसार निर्णय गरी खर्च गर्ने ।

वचतकोष स्थापना गर्ने:

- वचतकोष विधान अनुसार बैंक खाता संचालन गर्ने, गराउने ।
- कार्यक्रममा व्यवस्था भएको Seed Money कम्तीमा रु ३०,०००। (तीस हजार) समूहलाई समारोह बिच जि.स्वा.का । जि.जन.स्वा.का. बाट हस्तान्तरण गर्ने ।
- Self Care को लागि आवश्यक सामग्री खर्च वापतको बाँकी हुन आउने रकम तथा कार्यक्रमको अन्य बाँकी रकम अनुदान स्वरुप उक्त कोषमा राख्न सकिने छ ।

बैठक :

- अभिमुखिकरण सकिएको २ हप्ता भित्र समूहको पहिलो बैठक बोलाउने ।
- बैठकमा नियमित स्वयं हेरचाहको समय, दिन, स्थानको निश्चित गरी कार्य योजना बनाउने
- समूहको कार्य विवरण तयार गर्ने ।
- समुहका सदस्यहरुको कार्य विभाजन एवं जिम्मेवारी तोक्ने ।
- आय आर्जन वचत कोषको विधान बनाउने आवश्यक छलफल गरी सो को जिम्मेवारी तोक्ने ।

अनुगमन :

- निर्धारित कार्यतालिका अनुसार स्वयं हेरचाह समूहबाट नियमित रुपमा भेला भइ आफना समस्याको बारेमा छलफल एवं सो को समाधान तथा व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।
- सहजकर्ताको भूमिका स्थानिय स्वास्थ्य संस्थाको फोकल पर्सनले मिलाउने ।
- आय आर्जन सम्बन्धी मासिक किस्ता उठाउने, ऋण प्रवाह गर्ने, कार्य योजनाहरु बनाउने ।
- चौमासिक रुपमा क्षय/कुष्ठ अधिकृत/सहायकबाट अनुगमन गरी सो को प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायमा गर्ने ।

सहयोगी संस्थाहरुको भूमिका:

आय आर्जन तथा स्वयंहेरचाह समूह गठन, बैठक, अनुगमन, प्रतिवेदनमा आवश्यक सहयोग पुर्याउनेछन् ।

पुनश्च्यः यो कार्यक्रमको लागि क्षय कुष्ठ अधिकृत/सहायकबाट गर्नुपर्ने कार्यः

- समूह गठन गर्ने ।
- तालिमको लागि समूह बनाउने (जि.वि.स., म.वि., जि.शि.का., कुष्ठरोगमा कार्यरत सहयोगी संस्थाहरु) को सहयोग लिने केन्द्र तथा क्षेत्र संग समन्वय गर्ने ।
- समूहहरुको सक्रियताको आधारमा तालिम तथा कोषको व्यवस्था गर्ने ।

रिपोर्टिंग:

आय आर्जन समिति गठन तथा अभिमुखिकरण र क्रियाकलाप वारे प्रतिवेदन चौमासिक रुपमा क्षेत्रिय स्वास्थ्य निर्देशनालय मार्फत कुष्ठरोग नियन्त्रण महाशाखामा पठाउनु पर्नेछ । साथै सोवारे क्षेत्रिय तथा केन्द्रीय स्तरमा चौमासिक समिक्षा हुनेछ ।

अपेक्षित प्रतिफलः

- समूहका सदस्यहरु स्वयं हेरचाहबाट आफुमा आएको शारीरिक उपलब्धीका वारेमा स्वयं समिक्षा गर्ने र समस्याहरुका वारेमा छलफल गरी समाधानका उपाय तथा उचित अभ्यास गर्ने भएकोले विद्यमान असमर्थतालाई बढ्न नदिनुका साथै थप अपांगता हुनबाट समेत बचन सकिने छ ।
- समूहका सदस्यहरुले बचत बृद्धि कार्यक्रमबाट आफ्नो आय आर्जनको लागि सरल रुपमा सापट लिइ आय आर्जनको कार्य गरी आफ्नो जीवन स्तर बढाउने छ ।

वजेट वांडफांड , खर्च नर्म्सः

- १) स्वयं हेरचाह एवं सहायता समूहअभिमुखीकरण रु. २०,०००।-
- २) समूहलाई वीड पूंजी रु. ३०,०००।-
- ३) अनुगमन तथा सहजीकरण दै. भत्ता नियमानुसार रु. १०,००० ।-

४) सक्रिय खोज पडताल बिधिबाट कुष्ठरोग विरामी खोजपडताल :-

उद्देश्य :

कुष्ठरोग बढी प्रभावित जिल्लाका गा.वि.स. हरूमा सक्रिय बिधिबाट कुष्ठरोग विरामीको पहिचान गरी समयमै रोग निदान र उपचारको व्यवस्थापन गरी कुष्ठरोगको कारणबाट हुने अपांगता र संक्रमण न्यूनिकरण गर्ने ।

विधि :

- कुष्ठरोग विरामी बढी भएका जिल्लाका गा.वि.स. हरू, पिछडा वर्ग, दलित समुदाय समेतको छनौट गरी कुष्ठरोग विरामी खोज पडताल गर्ने ।
- छनौटमा परेका न.पा. तथा गा.वि.स. अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्यकर्मीहरु, महिला स्वयं सेवकहरु तथा कुष्ठ प्रभावितहरुलाई norms मा उल्लेख भएनुसार बजेट परिधि भित्र रही अभिमुखीकरण गर्ने ।
- विरामी खोज पडताल कार्यक्रममा महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका, कुष्ठ प्रभावित र स्वास्थ्यकर्मीहरु संलग्न रहनेछन् । उक्त कार्यक्रममा १ जना स्वास्थ्यकर्मी, १ जना महिला स्वयं सेवक वा १ जना कुष्ठ प्रभावित गरी २ जनाको एउटा टोली बनाउने ।
- यस कार्यको अभिमुखीकरण, अनुगमन, सुपरिवेक्षण जिल्ला/जन स्वास्थ्य कार्यलय प्रमुख, क्षय/कुष्ठ अधिकृत, तथ्यांक अधिकृत, फोकल पर्सन, क्षेत्रिय स्वास्थ्य निर्देशनालयका क्षेत्रिय निर्देशक, क्षय/कुष्ठ अधिकृत, केन्द्रिय स्तरबाट कार्यक्रम अधिकृतहरु, सहयोगी संस्थाहरुबाट संस्था प्रमुख चिकित्सक, सुपरभाइजरको प्रत्यक्ष सहभागितामा कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
- कार्यक्रम संचालनको लागि कार्यक्रमको प्रारम्भमा जिल्ला स्तरिय अभिमुखीकरण, सुक्ष्म योजना (Micro Plan) गरि माथि उल्लेखितको सहभागिता गराई उपलब्धी हासिल हुने गरी कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

अपेक्षित प्रतिफल :

- शुरुकै अवस्थामा विरामी पत्ता लागि उपचारमा आउने र समुदायमा रोगको संक्रमण कमी हुने ।
- रोगको कारणले हुने अपांगतामा कमी आई सामाजिक भेदभावमा कमी आउने ।
- समुदायको कुष्ठरोग सम्बन्धी जनचेतनामा अभिवृद्धि हुने ।

बजेट बांडफांड , खर्च नर्मसः

- १) सूक्ष्म कार्य योजना, अन्तरक्रिया, अभिमुखीकरण (जिल्ला स्तर, स्थानीय स्तर) बजेट रु. १,००००००।- अनुसूचि १ अनुसार खर्च गर्ने ।
- २) विरामी खोज पडताल रु. १,४०,०००।-
स्वयं सेविका, कुष्ठ प्रभावितहरुलाई रु. ४००।- यातायात खर्च बापत र घर
दैलोमा सहभागी स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई यातायात खर्च बापत रु. ५००।- र
दै.भ्र भत्ता नियमानुसार ।
आर्थिक खरिद नियमानुसार
- ३) विरामी निदान , प्रमाणीकरण, सुपरिवेक्षण, अनुगमन रु. ५०,०००।-
दै. भ्रमण भत्ता नियमानुसार
- ४) फारम, फर्मेट छपाई, फोटोकपी आदि रु. ५,०००।-
- ५) प्रचार प्रसारः (एफ.एम., फ्लेक्स, पम्फलेट आदि) रु. ५,०००।-
आर्थिक खरिद नियमानुसार

जम्मा रु. ३,०००००।-

५) कुष्ठरोग बढी प्रभावित जिल्लामा कार्यक्रम प्रगति, प्राविधिक अन्तरक्रिया, छलफल, ब्यबस्थापन तथा समस्या पहिचान :-

उद्देश्य :

यस अन्तर्गत कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रमको स्थानीय स्तरमा नै अनुगमन,
प्राविधिक अन्तरक्रिया गरी देखिएका समस्याहरुको समाधान गर्ने ।

विधि :

- यो कार्यक्रम कुष्ठरोग बढी प्रभावित तराईका १९ जिल्लाहरुमा
चौमासिक रुपमा प्रा.स्वा.के./स्वा.चौ. स्तरमा कुष्ठरोगको अभिलेख
प्रतिवेदनको अध्यावधिक, कार्यक्रममा देखिएका प्राविधिक समस्याहरुको
पहिचान, तथा समस्याको समाधानका उपायहरु, औषधी आपूर्ति
व्यबस्थापनको अनुगमन गरी पृष्ठपोषण कार्यहरु गर्नुपर्नेछ ।
- यस कार्यक्रमको लागि जिल्ला स्वास्थ्य/जनस्वास्थ्य कार्यालयबाट
तोकिएका सुपरिवेक्षकहरु सहजकर्ताको रुपमा रहनेछन् । अर्थात
क्षय/कुष्ठ अधिकृत, तथ्यांक अधिकृत, हेअ/ सिअहेव मूख्य रुपमा
रहनेछन् र सम्बन्धित सहयोगी संस्थाका प्रतिनीधीहरुलाई अनिवार्य
रुपमा सहभागी गराइ कार्यक्रमलाई थप सहजीकरण तथा समन्वय
गर्ने ।

- प्रा.स्वा.के./स्वा.चौ. स्तरिय अनुगमन कार्य सकिए पछि सो कार्यमा भाग लिएका सहजकर्ताहरु, जिल्लाका स्टोर किपरहरु अन्य सम्बन्धीत व्यक्तिहरु सहित जिल्ला स्वास्थ्य/जन स्वास्थ्य प्रमुखको अध्यक्षतामा प्रा.स्वा.के./स्वा.चौ. स्तरिय मनिटरिंग, अनुगमनमा गरिएका गतिविधी र देखिएका समस्याहरुको विषयमा छलफल एवं समिक्षा गर्ने ।
- समिक्षाबाट आएका तथ्यांक एवं प्रतिवेदनहरुको समायोजन गरी तयार गर्नु पर्दछ र सो प्रतिवेदन अनुसार संस्थाबाट गरिएको प्रतिवेदनमा verification गर्नु पर्दछ । यदि फरक पाइएमा तुरुन्त त्यसको पृष्ठ पोषण गर्नु पर्दछ । यसको लागि तथ्यांक फाँट संग समन्वय गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल :

- कार्यक्रम तथा उपचार सेवामा आई परेका प्राविधिक समस्याहरु समाधान हुने ।
- कुष्ठरोगको औषधि तथा स्वास्थ्य शिक्षा सामग्रीहरुको आपूर्ति व्यवस्थामा सहयोग पुग्ने ।
- विरामीहरुको अभिलेख तथा प्रतिवेदन अध्यावधिक हुने ।
- कार्यक्रम संचालनमा स्थानीय स्तर,जिल्ला(जन)स्वास्थ्य कार्यालय तथा सहयोगी संस्था बीचमा समन्वय हुने

बजेट वाडफांड, खर्चको नर्मस :

कार्यक्रम	खर्च विवरण	इकाइ	संख्या	दर	दिन	जम्मा	व.शि.नं.
५) कुष्ठरोग वढी प्रभावित जिल्लामा कार्यक्रम प्रगति, प्राविधिक अन्तरक्रिया, छलफल, व्यवस्थापन तथा समस्या पहिचान	सहभागि प्रा.स्वा.के., स्वा.चौ.को फोकल पर्सन ११९ जना यातायात भत्ता	जना	१	५००	१	५००	२२५२२
	सहजकर्ता क्षय कुष्ठ अधिकृत, प्रा.स्वा.के.,स्वा.चौ.प्र मुख,त.अ.सहायक, हे.अ.) प्रति व्यक्ति भत्ता	जना	१	७००	१	७००	
	लेखा	जना	१	५००	१	५००	
	सहयोगी कर्मचारी (प्रति कार्यशाला)भत्ता	जना	१	१५०	१	१५०	
	चिया/खाजा (प्रतिव्यक्ति)	जना	१	१५०	१	१५०	
फारम, फर्मेट, फोटोकपी						५०००	
सहजकर्ता,श्रोत व्यक्तिको दैनिक तथा भ्रमण भत्ता						आर्थिक नियमानुसार २२५२२	

अर्थ मन्त्रालयको खर्च निर्देशिका अनुसूचि १ तथा दै. भत्ता नियमानुसार वजेट परिधि भित्र रही कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

६) कुष्ठरोगका विरामी तथा छिमेकी परिवारहरूको परिक्षण:

उद्देश्य :

कुष्ठरोगका विरामीहरूको सम्पर्कमा आउने व्यक्तिहरू (जस्तै : विरामी संग बस्ने परिवार र नजिकको छिमेकी) वा

उच्च जोखिममा रहेका समूह (High Risk Group) मा कुष्ठरोग छ / छैन भनी परीक्षण गरी रोगको संक्रमणलाई न्यूनीकरण गर्ने ।

विधि :

- जिल्लाका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा उपचारमा रहेका वा नयाँ निदान भएका कुष्ठरोग विरामीको परिवार तथा छिमेकीहरूको अनिवार्य रूपमा परीक्षण गर्नु पर्दछ ।
- सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाका हे.अ./अ.हे.व./अ.न.मी.फोकल पर्सनबाट यो कार्य सम्पन्न हुनेछ ।
- यसको लक्ष निर्धारण प्रति विरामी छिमेकी परिवार तराइका जिल्लामा ५ घर, पहाडी जिल्लामा ३ घर र हिमाली जिल्लामा २ घर परिवार सम्पर्क जाँच गर्नु पर्नेछ ।
- यो कार्यमा सम्बन्धित वडाका महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र कुष्ठ प्रभावितबाट सहयोग लिइनेछ ।
- जिल्लाका क्षय/कुष्ठ अधिकृतले कार्यक्रमको कार्य योजना तयारी तथा कार्यक्रम सञ्चालनमा सहजीकरण, सहभागी एवं सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन र नयाँ पत्ता लागेका विरामीको प्रमाणीकरण समेत गर्नेछन् । यसको अभिलेख सम्बन्धित विरामीको कुष्ठरोग उपचार कार्ड (HMIS ५.४) मा राख्नु पर्दछ भने छिमेकीहरूको सम्पर्क जाँच अनुसूची अनुसारको फारममा अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
- यो अभिलेख सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा जुन विरामीको छिमेकीको परीक्षण गरिएको हो सोही विरामीको HMIS ५.४ मा नत्थी गरी राख्ने र एक प्रति जिल्ला स्वास्थ्य जन स्वास्थ्य कार्यालयमा राख्नु पर्दछ ।
- प्रतिवेदन प्रतिफल देखिने गरी मासिक, चौमासिक तथा वार्षिक रूपमा क्षय/कुष्ठ अधिकृतले गर्नु पर्दछ ।

अपेक्षित प्रतिफल :

- विरामीको सम्पर्कमा रहने व्यक्तिहरुको समय मै रोग निदान भई समुदायमा रोगको संक्रमण हुनवाट बच्नेछन् ।

बजेट वाडफांड, खर्चको नर्मस :

कार्यक्रम	खर्च विवरण	इकाइ	संख्या	दर	दिन	जम्मा	ब.शि.नं.
६) विरामी तथा छिमेकी परिवारको परिक्षण	क्षय कुष्ठ अधिकृत / फोकल पर्सनवाट सुपरिवेक्षण, अनुगमन, तथा विरामी प्रमाणिकरण	दैनिक भ्रमण भत्ता नियमानुसार					२२५२२
	(स्थानिय स्वास्थ्यकर्मी, विरामी तथा छिमेकी हरुकोघरमा जाने) यातायात खर्च	जना	१	१	१	५००	
	महिला स्वयं सेविका (विरामी तथा छिमेकी हरुको घर जाने) यातायात खर्च	जना	१	१	१	४००	
	फारम, फर्मेट, फोटोकपी	प्रति विरामी	१० प्रति			२५	

७) कुष्ठरोग पत्ता लगाउन बढी प्रभावित जिल्लाहरुमा चर्मरोग शीवीर:-

उद्देश्य :

- यो कार्यक्रम रहेको जिल्लाका कुष्ठरोग बढी प्रभावित क्षेत्रमा चर्मरोग शीवीर सञ्चालन गरी शीवीरमा आउने विरामीहरुमा कुष्ठरोग पत्ता लगाउने ।

विधि :

- जिल्ला स्वास्थ्य /जन स्वास्थ्य कार्यालयवाट जिल्लामा चर्मरोग शीवीर संचालन गर्न उपयुक्त स्थानको छनौट गरी कार्य योजना तयार गर्ने ।
- शीवीर संचालन हुने स्थान र मिति वारेमा लिफलेट, एफ.एम. आदि बाट प्रचार प्रसार गर्ने ।
- शीवीरमा आएका विरामीहरु मध्ये शंकास्पद कुष्ठरोगका विरामीहरुको विशेषज्ञवाट रोग निदान गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल :

- शुरुकै अवस्थामा विरामी पत्ता लागि उपचारमा आउने र समुदायमा रोगको संक्रमणमा कमी हुने
- रोगको कारणले हुने अपांगतामा कमी आई सामाजिक भेदभावमा कमी आउने ।

बजेट वांडफांड , खर्च नर्मस:

कार्यक्रम	खर्च विवरण	इकाइ	संख्या	दर	दिन	जम्मा	व.शि.नं.
७) चर्मरोग शीवीर	प्रचार प्रसार (माइकिङ्ग, व्यानर, पम्प्लेट, भित्ते लेखन आदी)	क्याम्प	१	५०००	०	५०००	२२५२२
	औषधी तथा अन्य सामग्री	क्याम्प	१	६००००	१	६००००	
	सहयोगी प्राविधिक कर्मचारी	जना	५	५००	३	७५००	
	चर्मरोग विशेषज्ञ भत्ता तथा दै.भ्र.भत्ता नियमानुसार	जना	१	१००००	१	* १००००	
	व्यवस्थापन, अनुगमन दै.भ्र.भ.नियमानुसार	जना		-	-	१५५००	
	फारम, फर्मेट, फोटोकपी				-	-	
					जम्मा	१०००००	

* सहयोगी संस्थाबाट विशेषज्ञ जनशक्ति उपलब्ध भएमा सो रकम औषधीमा खर्च गर्न सकिनेछ ।

* अर्थ मन्त्रालयको खर्च निर्देशिका २०७० र आर्थिक नियमको आधारमा खर्च गर्ने ।

ढ) Leprosy Post Exposure Prophalaxis (LEPE) सेवाको निरन्तरता तथा बिस्तार :-

उद्देश्य :

कुष्ठरोगको चाप बढी भएका जिल्लाहरुमा कुष्ठरोग विरामी तथा प्रभावित परिवारका छिमेकीहरुलाई कुष्ठरोग विरुद्धको औषधि एकमात्रा Rifampicin अथवा LEPE विधिबाट कुष्ठरोग संक्रमणलाई न्यूनिकरण गर्ने ।

विधि :

- कार्यक्रम संचालनमा LEPE Protocol को आधारमा विशेषज्ञ, व्यवस्थापक एवं स्वास्थ्यकर्मीहरुको पूर्ण निर्देशन तथा समन्वयमा संचालन गर्ने ।
- यस कार्यक्रममा सम्बन्धित क्षेत्रका सहयोगी संस्थाको प्रत्यक्ष संलग्नता तथा आवश्यक सहयोग हुनेछ ।
- केन्द्र तथा क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयको प्रत्यक्ष सहयोग समन्वयमा यो कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
- यो कार्यक्रम Protocol मा उल्लेख भएनुसारका index case हरुको परिवार र छिमेकीहरुको अभिलेख तयार गर्ने ।
- अभिलेख अनुसार विरामीको परिक्षण गर्ने ।
- Protocol मा उल्लेख भएनुसार Single Dose Rifampicin खुवाउने ।

अपेक्षित प्रतिफल :

- उपचारमा रहेका विरामीहरुको सम्पर्कमा रहेका व्यक्तिहरुलाई एक मात्रा रिफाम्पीसिन औषधि खाएर समुदायमा रोगको संक्रमण दरमा कमी आउने ।

बजेट बांडफांड, खर्च नर्मसः

कार्यक्रम	खर्च विवरण	इकाई	संख्या	दिन	दर	जम्मा	व.शि.न
८) LPEP कार्यक्रम सेवाको निरन्तरता तथा विस्तार	Pilot जिल्लाको कार्यक्रम निरन्तरता (भ्वापा, मोरंग, पर्सा) • कार्यक्रम अभिमूखिकरण* • सुपरिवेक्षण अनुगमन **					१,५०,००० ५०,०००	केन्द्रको निर्देशनमा जिल्लामा कार्यक्रमको योजना तयार गरी विनियोजित रकमको परिधिमा रहि आर्थिक नियम तथा अर्थ मन्त्रालयको खर्च निर्देशिका अनुसार योजनामा निर्धारण गरिएको क्रियाकलाप संचालन गर्नु पर्नेछ
	कार्यक्रम निरन्तरता तथा विस्तार धनुषा • कार्य योजना, कार्यक्रम अभिमूखिकरण • सुपरिवेक्षण अनुगमन • फारम, फर्मेट, फोटोकपी *** कपिलवस्तु • कार्य योजना, कार्यक्रम अभिमूखिकरण • सुपरिवेक्षण अनुगमन • फारम, फर्मेट, फोटोकपी					३,५०००० १,००००० ५०,००० ३,२५००० ५०,००० २५,०००	
	नयां थप जिल्ला कैलाली • कार्य योजना, कार्यक्रम अभिमूखिकरण • सुपरिवेक्षण अनुगमन • फारम, फर्मेट, फोटोकपी कंचनपुर • कार्य योजना, कार्यक्रम अभिमूखिकरण • सुपरिवेक्षण अनुगमन • फारम, फर्मेट, फोटोकपी रुपन्देही • कार्य योजना, कार्यक्रम अभिमूखिकरण • सुपरिवेक्षण अनुगमन • फारम, फर्मेट, फोटोकपी					३,५०००० १,००००० ५०,००० ३,५०००० १०,०००० ५०,००० ३,५०००० १,००००० ५०,०००	

* अर्थ मन्त्रालयको खर्च निर्देशिका अनुसार १ अनुसार

** वै. भ्रमण भत्ता नियमानुसार

*** आर्थिक खरिद नियमानुसार

९) पिछडिएका समुदायहरुको पहुंच मुलक कार्यक्रम:-

उद्देश्य:

कुष्ठरोग निवारणमा उपेक्षित पिछडिएका समुदायमा उनीहरुको सहभागिता गराइ ती वर्गको कुष्ठरोग कार्यक्रममा पहुंच बढाउने ।

विधि :

- कार्यक्रम संचालन गर्न उपेक्षित, पिछडिएका समूहको Cluster तथा सहभागि छनौट गरि अभिमुखिकरण गर्ने।

कार्यक्रम रहेका जिल्लाहरुमा कार्य सञ्चालनको लागि १ दिने अभिमुखिकरण कार्यक्रममा निम्नानुसारका सहभागी रहनेछ :

जिल्ला स्वास्थ्य जन स्वास्थ्य कार्यालयबाट	१ जना
स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्य प्रमुख (सहजकर्ता)	१ जना
स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाका कुष्ठरोग फोकल पर्सन (सहजकर्ता)	१ जना
सिमान्तकृत वर्ग उपेक्षित वर्ग सहभागी	५ जना
कुष्ठ प्रभावित समूहको प्रतिनीधी (सहयोगीको भूमिका निर्वाह गर्नेछन्)	२ जना
शिक्षक/ समाजसेवी/महिला स्वा. स्वयंसेवीका	३ जना

पुनश्चः

माथी उल्लेखित सहभागीहरुमा सकेसम्म सिमान्तकृत बर्ग, दलीत, उपेक्षित, कुष्ठ प्रभावित वर्गहरुको बढी भन्दा बढी सहभागिता गराउनु पर्नेछ। अन्य पदाधीकारीहरुको स्थानीय स्तरमा आवश्यकता अनुसार जम्मा संख्यामा नबढाइ थपघट गर्न सकिने छ।

- अभिमुखिकरण सञ्चालनमा कुष्ठरोग सम्बन्धी तालिम प्राप्त २ जना व्यक्तिहरु सहजकर्ता हुनेछन्।
- सहजकर्ताहरुले अभिमुखिकरण गर्दा कुष्ठरोगको विविध पक्षहरुको जानकारी गराउन पोष्टर, पम्पलेट, लीफलेट, कुष्ठरोग सम्बन्धी मानचीत्रहरुको प्रयोग गर्नेछन्।
- सहयोगी संस्थाका प्रतिनिधीहरु यस कार्यमा सहभागी गराउनु पर्नेछ।
- अभिमुखिकरण पश्चात सहभागीहरुको कम्तीमा २ समूह गठन गर्नु पर्नेछ। सो समूहहरुले २ दिन सम्म टोल टोलमा मानिसहरु भेला गराई कुष्ठरोगका विविध पक्षहरुको जानकारी गराउने, पोष्टर, पम्पलेटहरु वितरण गर्ने र कुष्ठरोगका शंकास्पद चिन्ह, लक्षणको बारेमा समेत सोधपुछ गरी शंकास्पद व्यक्तिहरुलाई कुष्ठरोग निदान गर्न सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषित गर्नेछन्, तत्पश्चात पनि यी समूहहरु कुष्ठरोग निवारण कार्यक्रमको सहभागितामा सक्रिय रहनेछन्।
- यस कार्यमा स्थानीय स्वयं हेरचाह, स्वयं सहायता समूहहरु भएमा उनीहरुको सहयोग लिन सकिनेछ।
- सो कार्यक्रमको अनुगमन सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्यकर्मी, जिल्ला क्षय/कुष्ठ अधिकृत, जिल्ला/जन स्वास्थ्य प्रमुखहरुले गर्नेछन्।

अपेक्षित प्रतिफल :

- समुदायमा कुष्ठरोग सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुने भई सामाजिक भेदभावमा कमी आउने।
- शंकास्पद विरामीलाई निदानको लागि स्वास्थ्य संस्थामा पठाउने।
- निदान भएका विरामीहरुलाई उपचारमा ल्याई समुदायमा रोगको संक्रमणमा कमी गर्ने।

वजेट वांडफांड, खर्च नर्मसः

कार्यक्रम	खर्च विवरण	इकाइ	संख्या	दर	दिन	जम्मा	ब.शि.नं.	
९) पिछ्छडिआका समूदायहरु को पहुँचमुलक कार्यक्रम	१. अभिमुखिकरण सहभागी (अहेव, अनमी २ जना, म.से.स्व. वा अन्य स्वयं सेवक ३ जना, जनजाती, कुष्ठ प्रभावित, उपेक्षित वर्ग १० जना) एक दिन	जना	१५	४००	१	६०००	२२५२२	
	सहयोगी कर्मचारी	जना	१	१५०	१	१५०		
	चिया/खाजा प्रति व्यक्ति	जना	१९	१५०	१	२८५०		
	३. समूहहरुको टोल जनचेतना कार्यक्रम खाजा खर्च	प्रति समूह ५ जना		२	१५००	२	३०००	
	सहजीकरण, अनुगमन तथा रेखदेखको लागि दैनिक तथा भ्रमण भत्ता						७०००	
	फारम, पाम्फलेट, फ्लेक्स छपाई, फोटोकपी आदि						२०००	
	भै परी						१०००	
	जम्मा रु.					२२०००		

१०) नियमित उपचार पुरा गर्ने विरामीलाई यातायात खर्च :-

उद्देश्य :

विरामीलाई निर्धारित समय भित्र नै नियमित रूपमा उपचार पुरा गराउन प्रोत्साहन स्वरूप यातायात खर्च वापत

प्रति विरामी रु. १०००। (एक हजार) का दरले उपचारको अन्तमा प्रदान गर्ने ।

विधि :

- कुष्ठरोगको उपचार ६ देखि १२ महिना सम्म गर्नुपर्ने भएकोले विरामीलाई नियमित उपचारमा ल्याइ समय मै उपचार पुरा गरेमा प्रोत्साहन स्वरूप यातायात खर्च वापत प्रति विरामी रु. १०००। (एक हजार) का दरले उपचारको अन्तमा प्रदान गरिनेछ । सो को अभिलेख अनुसूची अनुसारको फारममा विवरण भरी जिल्ला स्वास्थ्य/जन स्वास्थ्य प्रमुख बाट प्रमाणीत गरी १ प्रति स्वास्थ्य संस्था र १ प्रति जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयमा राखिनु पर्दछ । साथै HMIS 5.4 र HMIS 5.5 को विवरण दुरुस्त राख्नु पर्दछ ।

- यो सुविधाबाट विरामीले समय मै नियमित उपचार पुरा गर्नेछन् र रोग नियन्त्रणमा पूर्ण सफलता मिल्नुका साथै अभिलेख, प्रतिवेदन पनि अद्यावधिक हुनेछ। यसरी विरामीलाई वितरण गरिएका यातायात खर्चको नियमितताको अनुगमन जिल्ला स्वास्थ्य, जन स्वास्थ्य कार्यालय, क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय, स्वास्थ्य सेवा विभाग कुष्ठरोग नियन्त्रण महाशाखा र अन्य सम्बन्धित निकायबाट आवश्यकानुसार गरिनेछ। जिल्लाले संलग्न नमूना अनुसार जिल्ला भरिभरीको विवरण राख्नु पर्दछ।
- यसको वितरण प्रक्रिया इलाका स्तरमा उपचारबाट मुक्त भएका विरामी बोलाइ जिल्ला स्वास्थ्य/जन स्वास्थ्यका प्रतिनीधी र स्थानीय समाजसेवीको रोहवरमा सो रकम वितरण गरी स्वास्थ्य संस्था इन्चार्ज, स्थानीय प्रतिनीधी जिल्ला स्वास्थ्य/जन स्वास्थ्यका प्रतिनीधीबाट संयुक्त प्रमाणीत गरिनु गर्दछ। यो रकम वितरण गर्दा विरामी वा उसको अभिभावकको नागरिकताको प्रतिलिपी समेत अभिलेखमा राख्नुपर्दछ। यदि नागरिकता नभएमा स्थानीय गाविसको सिफारिश अनिवार्य राखिनु पर्दछ। विरामीको सहमतिमा सम्भव भएसम्म सार्वजनिक समारोह गरी सो रकम वितरण गर्न सकिनेछ। विदेशी विरामीलाई यो सुविधा उपलब्ध छैन। सुपरिवेक्षण, अनुगमन वा कार्यक्रम सञ्चालनको समयमा स्थानीय स्तर मै रकम भुक्तानीको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।

अपेक्षित प्रतिफल :

विरामीहरूले निर्धारित समय भित्र नै उपचार पुरा गर्ने भएकोले रोग निको हुने, अपांगता हुनबाट बच्नुका साथसाथै समुदायमा रोगको संक्रमणमा कमी हुनेछ।

कार्यक्रम	खर्च विवरण	इकाइ	संख्या	दर	दिन	जम्मा	ब.शि.नं.
१०) नियमित उपचार पुरा गर्ने विरामीको लागि यातायात खर्च	प्रति विरामी (पि.वि. ६ महिना, एम.बी. १२ महिना)	जना	१	१०००	१	१०००	२२५२२

११) विश्व कुष्ठरोग दिवस मनाउने

उद्देश्य:

- समुदायमा कुष्ठरोग बारे चेतना बृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय राजनीतिकर्मी तथा सरोकारवालाहरुबाट कुष्ठरोग रोकथाम, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनको लागि प्रतिवद्धता बढाउने ।

विधि :

- जिल्ला स्थित कुष्ठरोगसँग सम्बन्धित संघसंस्था, सरकारी निकायहरु सँग तयारी बैठक गरी कार्ययोजना बनाई कुष्ठरोग दिवस मनाउने ।
- दिवस मनाउन र प्रचारप्रसारको लागि उपलब्ध श्रोत अनुसार प्रचार सामग्री तयार तथा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- चर्मरोग शिविर, प्याली, पत्रकार अन्तरक्रिया, कुष्ठरोग सम्बन्धि सांस्कृतिक कार्यक्रम, चित्रकला प्रदर्शनी, वादविवाद, हाजिरीजवाफ आदि ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- कुष्ठरोग सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुने
- शुरु कै अवस्थामा रोग निदानमा टेवा पुग्ने

बजेट बाँडफाँड : उपलब्ध बजेट अनुसार प्रचलित आर्थिक ऐन नियमको अधिनमा रही खर्च गर्ने ।

१२) कार्यक्रम सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा रेखदेख:-

उद्देश्य:

- कुष्ठरोग कार्यक्रम तर्फ विभिन्न जिल्लाहरुमा कार्यक्रम संचालनको प्राविधिक रुपमा स्वास्थ्य संस्थाहरुमा सुपरिवेक्षण गरी स्वास्थ्यकर्मीहरुको ज्ञान तथा शीप अभिवृद्धिमा सहयोग पुर्याउने ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुमा अभिलेख तथा प्रतिवेदनको आधारमा अनुगमन गरी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउने ।

विधि:

- यस कार्यक्रम संचालनको लागि कुष्ठरोग विरामी चाप र समस्या देखिएका स्वास्थ्य संस्थाको प्राथमिकता निर्धारण गरी सो बमोजिमको वार्षिक कार्य तालिका तयार गर्ने ।

- कुष्ठरोगको समस्या भएका स्वास्थ्य संस्था, विरामी तथा कुष्ठ प्रभावितहरूको घरदैलो सम्म पुगी रोग निदान, उपचार व्यवस्थापन, विरामीको पून परिक्षणस्वास्थ्यकर्मीहरूमा परेका प्राविधिक समस्याहरूको निराकरण, यातायात खर्च वितरण, स्वयं हेरचाह कार्यक्रम, आय आर्जन, पूनस्थापना, PoID सेवाको अनुगमन, अभिलेख प्रतिवेदन अद्यावधिक समन्यात्मक रुपमा गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- समय मै कार्यक्रम सम्पादन, उपलब्धी र समस्याको समाधान तथा निराकरणका लागि जिल्ला स्तरबाट सुपरिवेक्षण रेखदेख तथा अनुगमन नियमित रुपमा भई लक्ष्य अनुसारको प्रगती हुनेछ ।
- कार्यक्रम तथा विरामीको सेवामा थप प्रभावकारीतामा सहयोग मिल्नेछ ।

बजेट बाँडफाँड : भ्रमण खर्च नियमावली अनुसार

चेकलिष्ट फारम छपाई, फोटोकपी ५,०००

१३) केस नोटिफिकेशन:

कुनै स्थानमा कुष्ठरोगका नयां विरामी भेटिएमा त्यस क्षेत्रमा अन्य विरामीको खोज पडताल गरिने कार्यहो । यो कार्यक्रम बिषेण गरी पहाडी तथा हिमाली जिल्लाहरूको लागि निर्धारण गरिएको छ ।

उद्देश्य:

- पहाडी तथा हिमाली जिल्लाहरूको कुष्ठरोग प्रभावित क्षेत्रमा विरामीको खोज पडताल गर्न
- कुष्ठरोग सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्न

विधि:

- जिल्लाको कुनै क्षेत्रमा नयां विरामी भेटिएमा त्यस क्षेत्रमा कुष्ठरोग बारेमा जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने
- विरामीको घरको परिवार लगायत वरिपरिका छिमेकीहरूको कम्तिमा १० देखि १५ घरको परिवारका सदस्यहरूको परिक्षण गर्ने
- कुनै नयां विरामी पत्ता लागेमा उपचार व्यवस्थापन गर्ने
- शंकास्पद विरामी भेटिएमा प्रेषण केन्द्रमा पठाउने वा ३ महिना अनुगमनमा राख्ने
- यो कार्यको लागि स्थानीय महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका, शिक्षक, विद्यार्थी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरू परिचालन हुनेछ
- त्यस क्षेत्रका विद्यालयमा कुष्ठरोग सम्बन्धी स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम तथा विद्यार्थीहरूको परिक्षण गर्ने
- स्वास्थ्यकर्मी, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका, शिक्षक, तथा स्थानीय अगुवाहरूको २० देखि २५ जनाको समुह बनाई अभिमुखीकरण गरी कार्यक्रममा परिचालन गर्ने
- विरामी खोजपडताल कार्यक्रम जम्मा २ दिनको हुनेछ ।

अपेक्षित प्रतिफल:

- शुरुकै अवस्थामा विरामी पत्ता लागि उपचारमा आउने र समुदायमा रोगको संक्रमणमा कमी हुने
- रोगको कारणले हुने अपांगतामा कमी आई सामाजिक भेदभावमा कमी आउने ।

बजेट बाँडफाँड :

- स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमको लागि रु. ५,०००
- अभिमुखीकरणको लागि रु. २५,०००
- दै.भ्र.भ. रु. १५,०००
- घरदैलो कार्यक्रमका लागि रु. ५,०००
जम्मा रु. ५०,००० (प्रति स्थान)

नोट: जिल्लाबाट खटिएका क्षय,कुष्ठ अधिकृत, स्वास्थ्य प्रमुखको भ्रमण भत्ता नियमावली अनुसार

अनुसूची

जिल्लागत कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम तजेट वितरण

क्र.स	कार्यक्रम	कार्यक्रम संचालन गरिने जिल्लाहरु	रकम रु.हजारमा
१.	जिल्ला स्थित प्रेषण किलिक सेवा करार (१ लाख ४० हजार × १६ जिल्ला)	भापा, मोरङ्ग, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहट, बारा, काठमाण्डौ, नवलपरासी, पर्सा, रुपन्देही, कपिलवस्तु, बाँके, बर्दिया, कैलाली र डडेल्धुरा ।	२२४०
२.	कुष्ठरोग बढी प्रभावित क्षेत्रमा जनसहभागिता मुलक जनचेतना कार्यक्रम (२ लाख × ५ जिल्ला)	सप्तरी, चितवन, रुपन्देही, बर्दिया र दैलेख ।	१०००
३.	कुष्ठरोगको कारणले असमर्थता भएकाहरुको समूहगत आय आर्जन तथा बचत बृद्धि कार्यक्रम (६० हजार × २० जिल्ला)	भापा, सुनसरी, मोरङ्ग, सप्तरी, सिराहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, सिन्धुली, मकवानपुर, बारा, पर्सा, नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ, बाँके, बर्दिया, कैलाली र कञ्चनपुर ।	१२००
४.	सक्रिय विधिबाट नयाँ कुष्ठरोग बिरामी खोजपड्ताल (३ लाख × ५ जिल्ला)	सुनसरी, रौतहट, नवलपरासी, बाँके र कैलाली	१५००
५.	कुष्ठरोग बढी प्रभावित जिल्लामा कार्यक्रम प्रगति, प्राविधिक अन्तरक्रिया, छलफल, व्यवस्थापन तथा समस्या पहिचान :- (१९ जिल्ला) भापा- २५१, मोरङ्ग- ३१८, सुनसरी- २३४, सप्तरी- ४४७, सिरहा- ४२३, धनुषा- ४३९, महोत्तरी- ३११, सर्लाही- ३७८, रौतहट- ३६५, बारा-४३९, पर्सा-३४०, चितवन-१७५,		५७००

क्र.स	कार्यक्रम	कार्यक्रम संचालन गरिने जिल्लाहरु	रकम रु.हजारमा
	नवलपरासी- ३०६, रुपन्देही- २९३, कपिलवस्तु- ३००, बाँके- २०९, बर्दिया- १६२, कैलाली- २०५ र कञ्चनपुर-१०५		
६.	कुष्ठरोग पत्ता लगाउन बढी प्रभावित जिल्लाहरुमा चर्मरोग शिवीर (१ लाख × ५ जिल्ला)	सुनसरी, सप्तरी, महोत्तरी, रौतहट र कञ्चनपुर ।	५००
७.	Leprosy Post Exposure Prophylaxis (LPEP) कार्यक्रम सेवाको निरन्तरता	भापा २ लाख मोरङ्ग २ लाख धनुषा ५ लाख पर्सा २ लाख कपिलवस्तु ४ लाख ।	१५००
८.	Leprosy Post Exposure Prophylaxis (LPEP) कार्यक्रम सेवाको विस्तार (५ लाख × ३ जिल्ला)	रुपन्देही, कैलाली र कञ्चनपुर ।	१५००
९.	विश्व कुष्ठरोग दिवसको उपलक्ष्यमा कार्यक्रम (१० हजार × ७५ जिल्ला)	सबै जिल्लाहरु ।	७५०

क्र.स	कार्यक्रम	कार्यक्रम संचालन गरिने जिल्लाहरु	रकम रु.हजारमा
१०.	केश नोटिफिकेशन (५० हजार X ३० जिल्ला)	पांचथर, संखुवासभा, खोटाङ्ग, उदयपुर, ओखलढुंगा सिन्धुली, दोलखा, धादिङ्ग, काठमाडौं, मकवानपुर अर्घाखाची, गुल्मी, स्याङ्जा, गोरखा, लमजुङ, कास्की, पर्वत, बाग्लुङ, म्याग्दी, पाल्पा हुम्ला, जुम्ला, रुकुम, रोल्पा, प्यूठान, दाङ, सल्यान, सुर्खेत, जाजरकोट, दैलेख	१५००
११.	विरामी तथा छिमेकी परिवारको परीक्षण :- (५५ जिल्ला)	पांचथर-१०, संखुवासभा-१०, भोजपुर-५, खोटाङ्ग-१०, सुनसरी-१४५, ओखलढुंगा-१०, उदयपुर-७५, सप्तरी-१००, सिरहा-१५० धनुषा-३००, महोत्तरी-१५५, सर्लाही-२२५, दोलखा-५, रौतहट-१९०, बारा-१७५, सिन्धुपाल्चोक-५, मकवानपुर-२५, नुवाकोट-१०, काभ्रेपलाञ्चोक-५, धादिङ्ग-१०, सिन्धुली-१५, चितवन-११५ नवलपरासी-६५, रुपन्देही-२१०, कपिलबस्तु-१७५, पाल्पा-२५, गुल्मी-२०, गोरखा-१०, लमजुंग-१५, तनहुँ- ४०, कास्की-७०, स्याङ्जा-३०, बाग्लुंग-१०, पर्वत-५, म्याग्दी-१५ हुम्ला-१०, जुम्ला-२५, दाङ्ग-३५, सल्यान-३०, प्यूठान-१५, रोल्पा-२५, रुकुम-४०, बाँके-१७५, बर्दिया-२५०, सुर्खेत-७५, दैलेख-४०, जाजरकोट-१५ कैलाली-३२५, डोटी-२०, अछाम-५०, बझाङ्ग-१५, कंचनपुर-१२५, डडेल्धुरा-५, बैतडी-२५, दार्चुला-१०	३७५०

क्र.स	कार्यक्रम	कार्यक्रम संचालन गरिने जिल्लाहरु	रकम रु.हजारमा
१२.	पिछडिएका/पहुँच नपुगेका समुदायहरुको पहुँचमुलक कार्यक्रम: (७५ जिल्ला) (२२ हजार × १ पटक × ५० जिल्ला) : ताप्लेजुंग, पांचथर, इलाम, संखुवासभा, भोजपुर, धनकुटा, सोलुखुम्बु, ओखलढुंगा, खोटाङ्ग, उदयपुर, रामेछाप, दोलखा, रसुवा, सिन्धुपाल्चोक, धादिङ्ग, नुवाकोट, काठमाडौं, ललितपुर, भक्तपुर, नवलपरासी, अर्घाखाँची, पाल्पा, गुल्मी, स्याङ्गजा, तनहुँ, गोरखा, मनाङ्ग, लमजुंग, पर्वत, बागलुंग, म्याग्दी, मुस्ताङ्ग, मुगु, डोल्पा, हुम्ला, जुम्ला, कालिकोट, रुकुम, रोल्पा, प्यूठान, दाङ्ग, सल्यान, जाजरकोट, दैलेख, डोटी, बाजुरा, बझाङ्ग, दार्चुला, बैतडी, डडेल्धुरा । (२२ हजार × २ पटक × २५ जिल्ला) : भ्वापा, तेह्रथुम, सुनसरी, मोरङ्ग, सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, सिन्धुली, काभ्रे, मकवानपुर, रौतहट, बारा, पर्सा, चितवन, रुपन्देही, कपिलवस्तु, कास्की, बाँके, बर्दिया, सुर्खेत, कैलाली, आछाम, कंचनपुर ।		२२००
१३.	नियमित उपचार पुरा गर्ने विरामीहरुलाई यातायात खर्च :- (७१ जिल्ला) ताप्लेजुङ-२, पांचथर-५, इलाम-३, भ्वापा-१५०, संखुवासभा-३, तेह्रथुम-३, भोजपुर-३, धनकुटा-२, सुनसरी-१२०, मोरङ-२१६, खोटाङ्ग-८, ओखलढुंगा-३, उदयपुर-३६, सप्तरी-८०, सिरहा-१२० । धनुषा-२८०, महोत्तरी-२३०, सर्लाही-२००, सिन्धुली-८, रामेछाप-२, दोलखा-२, सिन्धुपाल्चोक-३, रसुवा-१, धादिङ्ग-४, नुवाकोट-५, काठमाडौं-३५, ललितपुर-६, भक्तपुर-१, काभ्रेपलाञ्चोक-२, मकवानपुर-१२, रौतहट-१३४, बारा-१२०, पर्सा-११०, चितवन-७० नवलपरासी-४०, रुपन्देही-१४५, कपिलवस्तु-१३०, अर्घाखाँची-८, पाल्पा-१६, गुल्मी-१२, स्याङ्गजा-१२, तनहुँ-१६, गोरखा-४, लमजुंग-१२, कास्की-३८, बागलुंग-६, पर्वत-४, मुगु-२, म्याग्दी-६ ।		३०००

क्र.स	कार्यक्रम	कार्यक्रम संचालन गरिने जिल्लाहरु	रकम रु.हजारमा
		हुम्ला-३, जुम्ला-८, कालीकोट-२, रुकुम-१६, रोल्पा-१०, दाङ-२२,सल्यान-१६, प्यूठान-४, रोल्पा-२५, रुकुम-४०, बाँके-१८१, बर्दिया-८०, सुर्खेत-३०, दैलेख-१५, जाजरकोट-६। कैलाली-१२५, डोटी-१५, अछाम-६, बाजुरा-१, बझाङ-४, वैतडी-८, दार्चुला-२, डडेल्धुरा-१, कंचनपुर-४५।	
१४.	प्राविधिक अनुगमन तथा सुपरीभेक्षण स्थानिय स्थर :- (७५ जिल्ला) ताप्लेजुङ-२५, पाँचथर-२५, इलाम-२५, भापा-१०, संखुवासभा-२५, तेह्रथुम-२५, भोजपुर-२५, धनकुटा-२५, सुनसरी-२५, मोरङ-२५, सोलुखुम्बु-२५, खोटाङ-२५, ओखलढुंगा-२५, उदयपुर-२५, सप्तरी-१०, सिरहा-१०। धनुषा-१०, महोत्तरी-१०, सर्लाही-१०, सन्धुली-२५, रामेछाप-२५, दोलखा-२५, सिन्धुपाल्चोक-२५, रसुवा-२५, धादिङ-२५, नुवाकोट-२५, काठमाडौँ-२०, ललितपुर-२०, भक्तपुर-२०, काभ्रेपलाञ्चोक-२५, मकवानपुर-२५, रौतहट-१०, बारा-१०, पर्सा-१०, चितवन-४५। नवलपरासी-१०, रुपन्देही-१०, कपिलबस्तु-१०, अर्घाखाची-२५, पाल्पा-२५, गुल्मी-२५, स्याङ्जा-२५, तनहुँ-२५, गोरखा-२५, मनाङ-२५, लमजुंग-२५, कास्की-२५, बाग्लुंग-२५, पर्वत-२५, मुगु-२५, म्याग्दी-२५, मस्ताङ-२५, डोल्पा-२५। हुम्ला-२५, जुम्ला-२५, कालीकोट-२५, रुकुम-२५, रोल्पा-२५, दाङ-२५, सल्यान-२५, प्यूठान-२५, रोल्पा-२५, रुकुम-२५, बाँके- १०, बर्दिया-१०, सुर्खेत-१०, दैलेख-१०, जाजरकोट-१०। कैलाली-१०, डोटी-२५, अछाम-२५, बाजुरा-२५, बझाङ-२५, वैतडी-२५, दार्चुला-२५, डडेल्धुरा-२५, कंचनपुर-२५।	३०५०	

कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम
सम्पर्क जांच फाराम
(विरामीको परिवारको लागि)

१) विरामीको विवरण:

क्र.सं.:

मिति:

आ.व.:

क्षेत्र:

जिल्ला:

- विरामीको नाम थर: जाती: उमेर/लिंग: सम्पर्क नं.
- रोग निदान भएको मिति: निदान भएको स्थान:
- दर्ता नं.: दर्ता मिति: स्वास्थ्य संस्थाको नाम:
- ठेगाना: न.पा./गा.वि.स.: वार्ड नं.: गाऊं, टोल:
- कुष्ठरोगको प्रकार: एम.बि पि.बि. प्रारम्भिक चिन्ह, लक्षण:
- चिन्ह, लक्षण देखिएको अवधि: महिना
- रोग पत्ता लागेको तरिका: सम्पर्क परिक्षण आफैँ आएको प्रेषण गरिएको अन्य
- जटिलता: भएको नभएको भएको भए विवरण:
- स्कीन स्मीयर नतिजा: नजांचेको नेगेटिभ पोजेटिभ बि.आई.:
- असमर्थता श्रेणी:
दायां आंखा बायां आंखा दायां हात बायां हात दायां खुट्टा बायां खुट्टा जम्मा स्कोर
- पहिले उपचार लिएको नलिएको लिएको भए: उपचार पुरा गरेको डिफल्टर अन्य
- हाल उपचार लिएको अवधि: महिना अन्य:
- परिवार वा नातामा कसैलाई कुष्ठरोग: थियो थिएन थियो भने सो को विवरण:

२) विरामीको परिवारको विवरणः

क्र. स.	विरामीको परिवारको सदस्यको नाम	उमेर /लिंग	नाता	जाँच गरिएको	रोग निदान		भेट नभएको	प्रेषण गरिएको	असमर्थता श्रेणी (०,१,२)
					एम.बि.	पि.बि.			

कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम
सम्पर्क जाँच फाराम
(बिरामीको छिमेकी परिवार)

३ क) बिरामीको छिमेकी परिवारको विवरण

जिल्ला: गा.वि.स./ न.पा.: वडा नं.: गाउँ, टोल:
मिती: आ.व.:

क्र. स.	बिरामीको छिमेकीको घरमुलीको नाम	परिवारको सदस्य संख्या	जाँच गरिएको	रोग निदान		भेट नभएको	यस अघि उपचार		प्रेषण गरिएको	कैफियत
				एम.बि.	पि.बि.		*लिएको	नलिएको		

३ ख) पत्ता लागेको छिमेकी विरामीको विवरण:

क्र स	घरमुलीको नाम	बिरामीको नाम	उमेर / लिंग	नाता	रोग निदान		असमर्थता			कैफियत
					एम.बी.	पी.बी.	श्रेणी			
							०	१	२	

सम्पर्क जांच गर्नेको नाम:

दस्तखत:

पद:

स्वास्थ्य संस्था:

मिति:

सम्पर्क परीक्षण फारम

जिल्ला:

(बिरामीको छिमेकी परिवार)

स्वास्थ्य संस्थाको नाम:

गावि.स/न.पा को नाम:

वडा नं:

आ.व.:

क्र.स.	विरामीको छिमेकीको घर मूलीको नाम	परिवार सदस्यको नाम	जाँच गरिएको	जाँच नगरिएको	जाँच गरिएको मिति	परिणाम		कैफियत
						शंकास्पद	रोग निदान	

सम्पर्क जांचको प्रतिवेदन फारम (नमुना)

जिल्ला

महिना

आ.व

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	जम्मा दर्ता भएका विरामी संख्या HMIS 32 2.2+2.3+2.4+25=	जम्मा परिवार सदस्य		जम्मा	जांच गरिएको संख्या	प्रगति %	शंकास्पद विरामी संख्या	पत्ता लागेको विरामी संख्या	कैफियत
		विरामीको परिवार संख्या	छिमेकीको परिवार संख्या						

कुष्ठरोग बिरामी खोजपडताल कार्यक्रम
(दलित, पिछ्छडि वर्ग समूहको लागि समेत प्रयोग गर्ने)
(.....देखि.....सम्म)

जिल्ला:-.....महा /उप नगरपालिका गा.वि.स.....वडा नं.....
स्वास्थ्य संस्था:-.....

खोजपडताल बिबरण

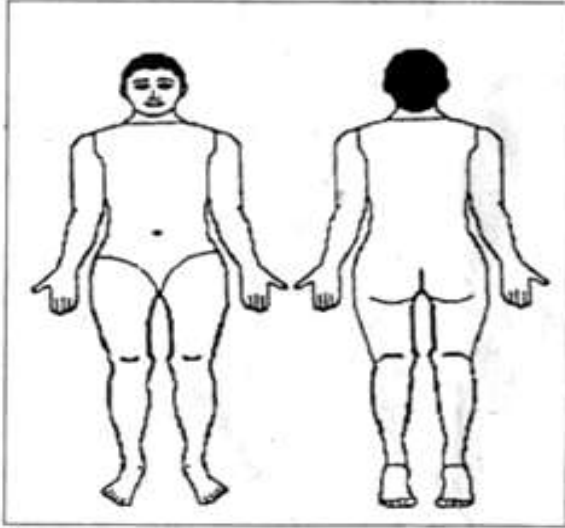
घरमूलीको नाम	१५ वर्ष मुनि जांच गरिएको संख्या	१५ वर्ष माथिकालाई जांच गरिएको संख्या	जम्मा	शंकास्पद रिफर गरिएको संस्था	कैफियत

यो फारम भर्दा ट्याली (IN) प्रयोग गर्न

शंकास्पद विरामी प्रेषण फारम

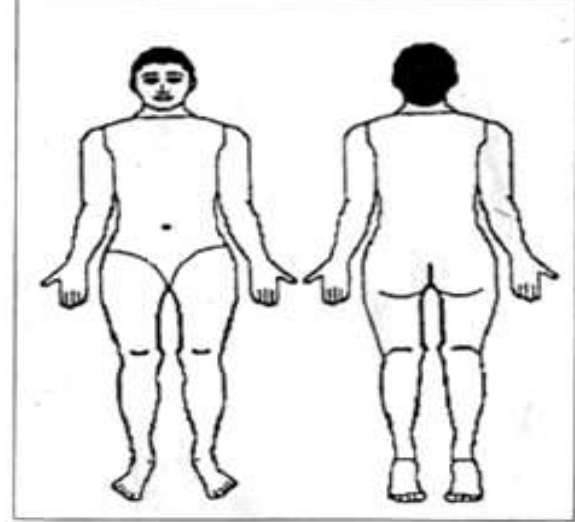
विरामीको नाम:-
ठेगाना :-

उमेर :-
वडा नं :-

विरामीको नाम:-
ठेगाना :-

उमेर :-
वडा नं :-

प्रेषण गर्ने टोली वा सदस्यको नाम:

प्रेषण गर्ने टोली वा सदस्यको नाम:

कुष्ठरोगको नियमित उपचार पुरागर्ने विरामीहरूको यातायात खर्च वितरण भर्पाइ

क्षेत्र :-

जिल्ला :-

रकम वितरण गर्ने स्वास्थ्य संस्थाको नाम :-

रकम वितरण मिति :-

आ.व. :-

दर्ता नं.	विरामीको नाम थर	उमेर	पिछ	ठेगाना				रोग निदान भएको संस्था	उपचार लिएको संस्था		उपचार मुक्त मिति	उपचारको प्रकार	बुझिलिएको रकम	दस्तखत
				गाविस / तपा	बडा नं.	टोल	फोन नं.		संस्थाको नाम	दर्ता मिति				

स्वास्थ्य संस्था प्रमुखको नाम:-

स्थानीय प्रतिनीधीको नाम:-

जिल्ला स्वास्थ्य / जन स्वास्थ्य कार्यालय

प्रमाणीत गर्ने

दस्तखत :-

दस्तखत :-

दस्तखत :-

दस्तखत :-

कुष्ठरोगको नियमित उपचार पुरागर्ने तिरामीहरूको यातायात खर्च वितरण

जिल्लास्तरमा:-

(जिल्लामा राख्ने)

क्र.सं.	गाविस	वडा नं	उपचार शुरु मिति	उपचारबाट मुक्त (RFT)	रकम पठाएको मिति	रकम पाएको मिति	बुझउनेको नाम	कैफियत

कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम
स्वास्थ्य संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण चेकलिस्ट
(प्रा.स्वा.के., स्वा.चौ., उप स्वा.चौ. तहको लागि)

क्षेत्र : जिल्ला : सुपरिवेक्षण गरेको मिति :

स्वास्थ्य संस्थाको नाम :

कार्य क्षेत्रको कूल जनसंख्या :

कार्यक्रमको लागि उत्तरदायी व्यक्ति : पद:.....

कुष्ठरोग सम्बन्धि आधारभुत तालीम: लिएको नलिएको लिएको मिति:
कुष्ठरोग सम्बन्धि रिफ्रेसर तालीम लिएको नलिएको लिएको मिति:

१. रेकर्डिङ रिपोर्टिङ

१.१ कुष्ठरोगको क्लिनिकल रजिष्टर (HMIS – 5.5)

कुष्ठरोग रजिष्टर छ छैन

रजिष्टर: पूर्ण रुपमा भरिएको आंशिक रुपमा भरिएको

उ.स्वा.चौ. समेतका विरामीहरू समावेश गरिएको मास्टर रजिष्टर छ छैन

मास्टर रजिष्टर अध्यावधिक गरिएको :

पूर्णरूपमा आंशिक रूपमा नगरेको

(के रजिष्टरका सबै महलहरू सहि किसिमले भरिएका छन, यदि कुनै महल सहि किसिमले भरिएका छैनन् वा गलत किसिमले भरिएका भए, ती महलहरू उल्लेख गर्ने)

नभरिएका महलहरू :

गलत भरिएका महलहरू :

१.२ विरामीको तथ्यांक

बिवरण	प्रतिबेदन अनुसार				गत महिना			
	गत आ.व.	चौमासिक		रजिष्टर अनुसार		HMIS – 32 अनुसार	
	MB	PB	MB	PB	MB	PB	MB	PB
शुरुको विरामी संख्या								
नयाँ विरामी संख्या								
अन्य थापिएको संख्या								
RFT भएका विरामीको संख्या								
अन्य घटाइएको संख्या								
उपचारमा रहेका विरामीको संख्या								
उपचारमा रहेका वच्चाको संख्या								
नयाँ विरामी मध्ये DG II को संख्या								
नयाँ विरामी मध्ये वच्चाको संख्या								
नयाँ विरामी मध्ये महिलाको संख्या								
RFT हुनु गर्ने तर नभएका विरामीको संख्या								
उपचारमा अनियमित विरामीको संख्या								

२. औषधि आपूर्ति

विवरण	MDT				Prednisolone
	MB		PB		
	Adult	Child	Adult	Child	
यो चौमासिकमा प्राप्त भएको					
हालको मौज्जात (भौतिक गणना)					
Expire हुने मिति					
Expired / damaged					
विरामीको अनुपातमा आपूर्ति हुन सक्ने महिना					

औषधि भण्डारणको अवस्था: उपयुक्त सन्तोषजनक सुधार गर्नुपर्ने

सुधार गर्नुपर्ने भए सुझाव उल्लेख गर्नुहोस् :

FEFO system लागु भएको छ छैन

२.१ रेकर्डिङ रिपोर्टिङ फारमहरूको उपलब्धता: छ छैन

२.२ चार्टिङ कार्ड: प्रयाप्त छ छैन

२.३ क्लिनिकल रजिष्टर: प्रयाप्त छ छैन

२.४ रोग निगरानी फाराम प्रयाप्त छ छैन

३. सूचना, शिक्षा तथा संचार सामग्रीहरु छ छैन

छ भने के के छन्

राष्ट्रिय कार्य संचालन पुस्तिका एटलास पोष्टर पम्प्लेट, लिफलेट फ्लेक्स ब्यानर अन्य

४. लक्ष्य तथा प्रगति बिबरण

क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य	हाल सम्मको प्रगति	रेकर्डिङको चलन(छ/छैन)	पत्ता लागेका नयां विरामी (MB/PB)	कैफियत
सम्पर्क परीक्षण	जना					
विद्यालय शिक्षा	विद्यालय					
जनजाती उपेक्षित वर्गको परिचालन	स्थान					
उपचार पुरा गरेका विरामीहरुको यातायात खर्च वितरण	जना					

५. भ्रमण गरिएको संस्थामा आधारभूत कुष्ठरोग तालीम लिएको संख्यातालीम नलिएको संख्या.....

६. यस अघि माथिल्लो निकायबाट सुपरिवेक्षण भएको नभएको

७. उपचार पूरा गरेका विरामीहरुले यातायात खर्च बापतको
पूरै रकम प्राप्त गरेको नगरेको

८. महिला स्वास्थ्य स्वयं सेवकहरुले शंकास्पद विरामी प्रेषण गरेको संख्या:

९. महिला स्वास्थ्य स्वयं सेवकहरुले अनियमित विरामी फलोअप गरेको संख्या:

१०. सहयोगी सामग्रीहरु उपलब्ध भएको नभएको

१०.१ उपलब्ध भए

११. पुनर्स्थापना कार्यक्रम अर्न्तगत स्वयं हेरचाह समुह गठन
भएको नभएको

११.१ सदस्य संख्या जना त्यसमध्ये कृष्ठ पभावित जना अन्य अपांगता भएका..... जना

११.२ नियमित बैठक संचालन भएको नभएको

११.३ निर्णय पुस्तिकाको अद्यावधिक भएको नभएको

११.४ कोष खडा गरेको नगरेको

११.५ खाता संचालन तथा हिसाब किताब दरुस्त भएको नभएको

११.६ सहयोगी सामगी पयोग भएको नभएको

११.७ अन्य संघ संस्थाहरु संग समन्वय भएको नभएको

१२. आय आर्जन समिति गठन भएको नभएको

१३. नयां बिरामीको प्रमाणिकरण गरेको नगरेको

१४. कार्यक्रममा स्थानीय संघ संस्था र व्यक्तिहरुबाट भएको सहयोग

क)

ख)

ग)

१५. जटिलता व्यवस्थापनको लागि प्रेषण प्रणाली
अपनाएको नअपनाएको

१६. मासिक अनुगमन तालीकामा कुष्ठरोग सम्बन्धी विवरण अद्यावधिक:

गरेको नगरेको

१७. अवलोकन विवरण:

पाइएका सवल पक्षहरु	पाइएका मुख्य समस्याहरु:	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

१८. पृष्ठपोषण

सुपरिबेक्षकको नाम:

पद:

संस्था:

दस्तखत

प्रा.स्वा.के./स्वा.चौ स्तरिय समिक्षा बैठक प्रतिवेदन फारम

जिल्ला:-

मिति :-

स्थान :-

समिक्षकको स्थिति विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	अपेक्षित सहभागी	सहभागी भएको संख्या	उपचारमा रहेका विरामी संख्या	विरामी चार्टिङ्ग कार्ड ल्याएको संख्या	कुष्ठरोगको उपचार रजिष्टर ल्याएको	
					छै	छैन

समिक्षा गतिविधी विवरण:

अभिलेख प्रतिवेदन

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	विरामी उपचार काड			उपचार बढी लिएको विरामी संख्या		रजिष्टर / प्रतिवेदन रुजु	
	रुजु गरिएको संख्या	पूण रुपले भरेको संख्या	दुरुस्त गरिएको संख्या	एम.वी.	पी.वी.	दुरुस्त पाइएको	सुधार गरिएको

बहु औषधी मौज्जात

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	हालको मौज्जात				३ महिना भित्र म्याद सकिने एम.डि.टी.को संख्या				अर्को ४ महिनाको लागि आवश्यक पर्ने एम.डि.टी.को संख्या			
	M	M	P	P	M	M	P	P	M	M	P	P
	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
A	C	A	C	A	C	A	C	A	C	A	C	

- विरामीको छड्को जाँच गरिएको संख्या :
- प्रेषण गरिएको विरामी संख्या :
- बैठकमा छलफल भएका मुख्य मुख्य बुंदाहरु:
- पृष्ठपोषण

.....

.....

.....

सहजकर्ताहरुको नाम

दर्जा

दस्तखत

कुष्ठरोग नियन्त्रण महाशाखा

पाना नं. ७०

कार्यक्रम खर्च निर्देशिका २०७३/७४

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग

कुष्ठरोम नियन्त्रण महाशाखा

टोकु काठमाडौं

फोन नं.०१-४२५२००१ फ्याक्स नं.०१-४२५२००२

E-mail: leprosycontrol@gmail.com, kd@moh.gov.np

Website: www.kd.gov.np